

Klimaatadaptatiestrategie Oegstgeest

2023-2028

Nelen &
Schuurmans

Oegstgeest

Op weg naar een waterrobuust en klimaatbestendig Oegstgeest

Klimaatadaptatiestrategie Oegstgeest 2023-2028

Op weg naar een waterrobuust en klimaatbestendig Oegstgeest

Voor

Gemeente Oegstgeest
Rhijngeesterstraatweg 13
2342 AN Oegstgeest

Nelen & Schuurmans

Zakkendragershof 34-44
3511 AE Utrecht

www.nelen-schuurmans.nl

Projectgegevens

Dossier : W0218
Datum : 10-1-2023

Niets uit deze rapportage mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande toestemming van de opdrachtgever. Noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	ii
1 INLEIDING	2
1.1 Waarom deze strategie?	2
1.2 Totstandkoming	2
1.3 Verbinding huidig beleid en projecten	4
1.4 Wat we al doen	6
1.5 Leeswijzer	6
2 DE EFFECTEN IN BEELD	8
2.1 Dit is Oegstgeest	8
2.2 Hevige en langdurige neerslag	8
2.3 Overstroming	9
2.4 Langdurige droogte	9
2.5 Extreme hitte	10
2.6 Overzicht risico's	10
3 WAT VINDEN DE MENSEN IN OEGSTGEEST?	13
3.1 Inleiding	13

3.2 Wat wordt ervaren?	13
3.3 Wat wil men zelf doen?	14
3.4 Wat wordt van de gemeente verwacht?	14
3.5 Wat kunnen we samen met stakeholders doen?	15
4 ONZE VISIE, AMBITIES & OPGAVEN	17
4.1 Wat verstaan we onder klimaatbestendig?	17
4.2 Onze visie voor 2050	17
4.3 Onze ambities voor 2050	18
4.4 Onze opgaven	20
5 AAN DE SLAG: UITVOERINGSAGENDA KLIMAATADAPTATIE 2023-2028	22
5.1 Inleiding	22
5.2 Uitvoeringsagenda	23
6 IMPLEMENTATIE	29
6.1 Inleiding	29
6.2 Rollen en verantwoordelijkheden	29
6.3 Verbinding met de Omgevingswet	33
6.4 Benodigde middelen en dekking	33
7 BIJLAGEN	35
7.1 Resultaten klimaatrisicodialogen	35
7.2 Resultaten inwonerenquête	35

1 INLEIDING

1.1 Waarom deze strategie?

Het klimaat verandert. Het KNMI voorspelt hogere temperaturen, een sneller stijgende zeespiegel, nattere winters, heviger buien en drogere zomers in 2050. Dit leidt in heel Nederland tot een toename op het risico op schade (Figuur 1).

Zo ook in Oegstgeest. De ruimtelijke inrichting van Oegstgeest beïnvloedt hoeveel overlast we ondervinden van extreem weer. Zo kan er op laaggelegen plekken water blijven staan na een hevige bui en warmen versteende gebieden veel sterker op bij hitte. Als we niets doen, zorgt het veranderde klimaat ervoor dat onze gemeente minder leefbaar wordt. Daarom gaat gemeente Oegstgeest samen met haar inwoners, de lokale organisaties en bedrijven aan de slag met klimaatadaptatie. Hoe Oegstgeest dat doet, is vastgelegd in deze Klimaatadaptatiestrategie.

Figuur 1. Gevolgen van wateroverlast, hitte, droogte en een overstroming

1.2 Totstandkoming

De voorgeschiedenis voor het tot stand komen van deze Klimaatadaptatiestrategie ligt in de 'zeven ambities' uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) (Figuur 2). In het DPRA is de ambitie vastgelegd om Nederland klimaatbestendig en waterrobuust in te richten. Daarmee is een overgang ingezet, die in 2050 voltooid moet zijn. Het doorlopen van de 'zeven ambities' helpt daarbij.

De eerste ambitie: We hebben onderzocht in welke mate hevige neerslag, langdurige droogte, extreme hitte en zeespiegelstijging schade kunnen toebrengen aan de economie, gezondheid en veiligheid in Oegstgeest. Met een klimaatstresstest (opgesteld door RHDHV, mei 2020) zijn kaarten ontwikkeld die de kwetsbaarheden in beeld brengen. Aanvullend heeft ook provincie Zuid-Holland een stresstest

WAT IS KLIMAATADAPTATIE?

De aarde warmt op en het klimaat verandert. Nederland zal zich moeten voorbereiden op de risico's van het veranderende klimaat en hierop de omgeving aanpassen. Dit heet klimaatadaptatie.

Voorbeelden van klimaatadaptatie zijn het verbreden van rivieren en het creëren van meer groen in steden en dorpen.

Niets doen betekent dat er tot 2050 tussen de € 77,5 en € 173,6 miljard aan klimaatschade kan optreden. Daarom is klimaatadaptatie nodig.

(Bron: rijksoverheid.nl)

uitgevoerd voor Oegstgeest (zuid-holland.klimaatatlas.net).

De tweede ambitie: Om de risico's te beteugelen, zijn strategische beleidskeuzes nodig. We kunnen niet alle risico's wegnemen en moeten gezamenlijk afwegen of we die willen aanpakken of accepteren. Met interne klimaatrisicodialogen hebben ambtenaren een eerste verkenning gedaan van de knelpuntlocaties in Oegstgeest (begeleid door Overmorgen, maart 2021). Vervolgens heeft Nelen & Schuurmans twee klimaatrisicodialogen tussen de gemeente en externe stakeholders begeleid. Deze externe stakeholders waren: Hoogheemraadschap van Rijnland, Veiligheidsregio Midden Holland, GGD Midden Holland, Adviescommissie Groen en Natuur, Dunea, Leiden Bio Science Park, Universiteit Leiden Vastgoed, woningcorporatie Meer Wonen, de Bosrand, winkeliersvereniging Lange Voort, werkregio Holland Rijnland, Gevers-Deutz Terweeschool, Rijnlands Lyceum, Bomenbond, Platform Duurzaam Dorp Oegstgeest.

Figuur 2. De zeven ambities vanuit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie

Voor deze dialogen hebben we zogenaamde 'praatkaarten' gemaakt: visuele samenvattingen van de stresstestresultaten (Bijlage I). In de eerste dialoog haalden we met behulp van deze 'praatkaarten' knelpunten en kansen bij de stakeholders op. In de tweede dialoog is gekeken naar de prioriteit van de verschillende klimaatrisico's en tot welk niveau de gemeente moet worden beschermd. Zie Bijlage II voor het verslag van de klimaatrisicodialogen met stakeholders. Ook hebben we de bewoners betrokken, want circa 60% van het oppervlak van Oegstgeest is in handen van particulieren en betrokken bewoners zijn dus cruciaal. Met een enquête is opgehaald in hoeverre bewoners klimaatverandering ervaren en wat volgens de bewoners nodig is om de gemeente en henzelf tot klimaatadaptatie te bewegen. Tijdens een beeldvormende bijeenkomst op 16 juni hebben we de gemeenteraad en inwoners geïnformeerd over de gevolgen van klimaatverandering in Oegstgeest, wat de gemeente kan doen en wat inwoners zelf kunnen doen. Met de uitkomsten van al deze klimaatrisicodialogen en de enquête is deze *Klimaatadaptatiestrategie* opgesteld.

De derde ambitie: Op basis van de risicodialogen en de strategie, hebben we de *uitvoeringsagenda* klimaatadaptatie opgesteld. Deze bevat de eerste set aan maatregelen die we gaan nemen om uiteindelijk in 2050 klimaatbestendig te zijn. De uitvoeringsagenda bevat kansen die zich op korte termijn voordoen, en veranderingen die we nu in gang moeten gaan zetten in bijvoorbeeld onze werkprocessen. De uitvoeringsagenda hebben we opgenomen in deze Klimaatadaptatiestrategie (zie hoofdstuk 5).

Ambities 4 t/m 7 hebben allen een plek gekregen in deze uitvoeringsagenda.

Het doorlopen van de zeven ambities, gaan we minimaal eens per zes jaar opnieuw doen, zoals ook in het DPRA is afgesproken. Op die manier monitoren we hoe we ervoor staan en wat deze uitvoeringsagenda heeft opgeleverd. We actualiseren de strategie en de uitvoeringsagenda op basis van de informatie die we verkrijgen uit nieuwe stresstesten en nieuwe klimaatdialogen. Ook gaan we voortgang en resultaten tussentijds monitoren en hierover rapporteren aan de gemeenteraad. Bovendien

zorgen we ervoor dat het klimaatadaptatiebeleid en de daaruit volgende acties gekoppeld blijven aan verwante plannen, zoals het Integraal Waterketenplan (IWKP), het Basisrioleringsplan (BRP) en het Beleidsplan Groen en Water. Nieuwe uitvoeringsprojecten koppelen we steeds weer aan het meerjarenonderhoudsplan (MJOP).

Om te komen tot een Klimaatadaptatiestrategie heeft gemeente Oegstgeest samengewerkt met adviesbureau Nelen & Schuurmans. Voor de afstemming is een projectgroep gevormd waarin gemeenteambtenaren (vanuit o.a. het domein ruimtelijke ordening, water, groen en duurzaamheid) vertegenwoordigd waren. Het Hoogheemraadschap van Rijnland droeg bij als agendalid van de projectgroep, wat betekent dat zij de mogelijkheid hadden om aan te schuiven bij de overleggen, en in elk geval de e-mails met agenda en stukken ontvingen.

1.3 Verbinding huidig beleid en projecten

Door gemeente Oegstgeest zijn verschillende visies en beleidsdocumenten ontwikkeld die relevant zijn voor klimaatadaptatie. Daarnaast is ook vanuit de DPRA-samenwerkingsregio Holland Rijnland, provincie Zuid-Holland en het Hoogheemraadschap van Rijnland op verschillende niveaus beleid gevormd over klimaatadaptatie. Het gaat om:

› **AMBITIEDOCUMENT DE TOEKOMST IS NU, DUURZAAM OEGSTGEEST**

In het Ambitiedocument dat in 2017 is vastgesteld, staan lange termijn doelen voor duurzaamheid voor de thema's energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie, de leidende principes voor duurzaamheid en rol die de gemeente kan spelen op deze thema's.

› **INTEGRAAL WATERKETENPLAN LEIDSE REGIO**

Gemeenten hebben op grond van de Wet milieubeheer (Wm) een zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater en op grond van de Waterwet een zorgplicht voor hemelwater en grondwater. Binnen de Leidse Regio (met de

gemeenten Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Zoeterwoude en Voorschoten) wordt samen met het Hoogheemraadschap van Rijnland en drinkwaterbedrijf Dunea de manier waarop er invulling wordt gegeven aan de watertaken uitgewerkt in het 'integraal waterketenplan Leidsche regio' (IWKP).

› **REGIONAAL WATERPROGRAMMA ZUID-HOLLAND 2022-2027**

In het regionaal waterprogramma staat wat de provincie doet om uitvoering te geven aan de Europese richtlijnen die betrekking hebben op water (verplichte onderdelen). Het gaat om de volgende richtlijnen:

- Kaderrichtlijn Water;
- Grondwaterrichtlijn;
- Drinkwaterrichtlijn;
- Richtlijn Overstromingsrisico's;
- Zwemwaterrichtlijn.

Naast deze verplichte onderdelen bevat het Zuid-Hollandse regionaal waterprogramma ook niet-verplichte onderwerpen, zoals zoetwatervoorziening, wateroverlast en waterrecreatie.

› **WATERBEHEERPROGRAMMA 2022-2027**

In het Waterbeheerprogramma staat beschreven welke uitdagingen het Hoogheemraadschap van Rijnland (i.s.m. lokale gemeenten) wil aangaan op het gebied van aanpak wateroverlast én droogte, verduurzaming van het waterbeheer en de verbetering van de waterkwaliteit voor alle inwoners en partners.

› **OMGEVINGSVISIE ZUID-HOLLAND**

De Omgevingsvisie van Zuid-Holland biedt een strategische blik op de lange(re) termijn voor de gehele fysieke leefomgeving en bevat de hoofdzaken van het te voeren integrale beleid van de provincie Zuid-Holland. In de Omgevingsvisie komen belangrijke thema's aan de orde zoals ruimtelijke ordening, milieu maar ook klimaatbestendigheid en water.

› **MOBILITEITSPLAN OEGSTGEEST 2017-2027**

In het Mobiliteitsplan Oegstgeest 2021-2027 staan de hoofdlijnen van verkeer en vervoer in onze gemeente beschreven.

› **INTEGRAAL HUISVESTINGSPLAN OEGSTGEEST 2021-2037**

Het Integraal Huisvestingsplan (IHP) beschrijft hoe goed onderwijs voor de toekomstige generaties wordt gewaarborgd door de aanleg van nieuwe duurzame schoolgebouwen binnen de gemeente.

› **TRANSITIEVISIE WARMTE OEGSTGEEST 2021-2030**

In de Transitievisie Warmte staat beschreven hoe we in de gemeente energie gaan besparen én opwekken en hoe de gemeente aardgasvrij wordt. De warmtetransitie kan een belangrijke meekoppelskans zijn om klimaatadaptatiemaatregelen in de openbare ruimte uit te voeren en andersom.

› **REGIONALE ENERGIESTRATEGIE HOLLAND RIJNLAND 2021-2030**

In de Regionale Energiestrategie Holland Rijnland "Op naar Neutraal" zijn de landelijke doelen voor de energietransitie uitgewerkt tot het jaar 2030. Dit gaat om het opwekken van duurzame elektriciteit en het aardgasvrij maken van de regio.

› **WOONVISIE OEGSTGEEST 2020 – 2030**

De woonvisie geeft richting aan het woonbeleid tot 2030, met concrete uitgangspunten voor de samenstelling van de nieuwbouw. In de woonvisie beschrijft het bestuur wat ze wil op het brede terrein van wonen.

› **BELEIDSPLAN GROEN EN WATER 2022-2031**

In het Beleidsplan Groen & Water staat een brede langetermijnvisie op groen en water in de gemeente vastgelegd. Het gaat dan om zowel de intrinsieke waarden

en functies als visueel-ruimtelijke aspecten. Het Beleidsplan vormt zodoende de kapstok waaraan andere (beheer)plannen en projecten voor groen en water worden opgehangen.

› **DE BLAUWE LENS, HOOGHEEMRAADSCHAP VAN RIJNLAND**

De Blauwe Lens beschrijft de ontwikkelingen en gevolgen van de klimaatveranderingen. Er worden concrete handelingsperspectieven gegeven voor de diverse Rijnlandse gebiedstypen (Zand, Steen, Zout, Slib en Veen). Het Rijnlandse bestuur wordt met dit stuk uitgedaagd tot het goede gesprek over klimaatverandering en tot gedachtenvorming over de vraag: "wat moeten we doen, nu en in de toekomst, om ons te verhouden tot deze veranderingen?"

› **HEMELWATERVERORDENING**

De Hemelwaterverordening die begin 2022 door de gemeenteraad is vastgesteld, is van kracht en schrijft voor dat bij nieuwbouw op particulier terrein regenwater dat daar valt moet worden opgevangen en verwerkt. Daarmee wordt niet al het schone water zondermeer naar de riolering of het openbaar terrein, maar in eigen verantwoordelijkheid op een duurzame manier opvangen en hergebruiken.

› **CONVENANT KLIMAATBESTENDIG BOUWEN ZUID-HOLLAND, LEIDRAAD 2.0**

Provincie Zuid-Holland heeft een bouwopgave van 100.000 nieuwe woningen tot 2025. Deze grote bouwopgave biedt de kans om deze woningen klimaatbestendig te ontwikkelen en hiermee schade of duurdere herstelmaatregelen in de toekomst te voorkomen. De provincie heeft daarom in 2018 procesafspraken gemaakt met overheden, organisaties en marktpartijen in het Convenant Klimaatadaptief Bouwen.

We sturen aan op de doorwerking van de Klimaatadaptatiestrategie in deze beleidsdocumenten, en andersom. Parallel aan dit traject wordt ook de Omgevingsvisie vastgesteld als onderdeel van de Omgevingswet. De Omgevingswet bundelt en moderniseert de wetten voor de leefomgeving. Hierbij gaat het onder

meer om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. We zetten daarom in op het borgen van klimaatadaptatie in dit toekomstige omgevingsbeleid.

1.4 Wat we al doen

We hoeven niet vanaf nul te beginnen. Binnen gemeente Oegstgeest worden al meerdere (ruimtelijke) projecten uitgevoerd waarbij we rekening houden met het klimaat van de toekomst. Bij het opstellen van het meerjarenonderhoudsplan is gekeken hoe klimaatadaptatiemaatregelen integraal kunnen worden meegenomen bij projecten in de buitenruimte. Er zijn diverse lokale initiatieven in Oegstgeest op het gebied van duurzaamheid. De gemeente is niet altijd de trekker, maar denkt en doet actief mee met projecten opgestart door partners. Enkele voorbeelden van lopende initiatieven zijn:

- › Operatie Steenbreek;
- › Ga Goed Oegstgeest, een platform van de gemeente dat bewoners helpt bij het maken van duurzame keuzes op het gebied van energie, klimaatadaptatie en afval.
- › Het stimuleren van zelfbeheer in de openbare ruimte.

1.5 Leeswijzer

Figuur 3 toont de inhoud van deze strategie.

2 DE EFFECTEN IN BEELD

2.1 Dit is Oegstgeest

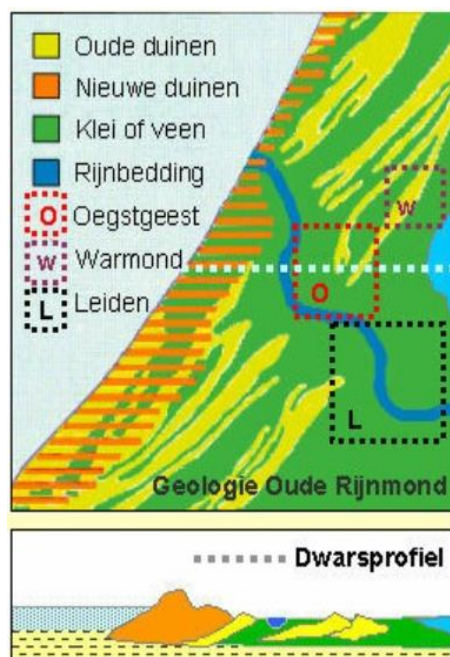
Oegstgeest zit vol historie, erfgoed en groen. De gemeente ligt deels op oud Romeins grondgebied (Nieuw-Rhijnegeest Zuid), aan vroegere trekvaarten en is omgeven door historische landgoederen.

Oegstgeest kenmerkt zich door rustige straten met statige woningen, ruim opgezette woonwijken, oude boerderijen, landhuizen en villa's. Het groene karakter uit zich onder andere door de aanwezigheid van maar liefst 13.500 bomen (jan. 2021), waarvan er ongeveer 500 een monumentale status hebben op dit moment.

Verbonden met de omgeving grenst Oegstgeest in het oosten en zuiden aan Leiden, in het westen aan de Oude Rijn en Rijnsburg (Gemeente Katwijk) en aan Warmond in het noorden (Gemeente Teylingen).

SYSTEEMBESCHRIJVING

De naam Oegstgeest verwijst naar de geestgronden, gebieden met

Figuur 4. Geologie omgeving Oegstgeest (bron: Milieu Educatie Centrum Oegstgeest, geciteerd door Siebers, 2022, <https://home.hccnet.nl/am.siebers/oegstgeest/>)

duinzand vermengd met klei en veen, die grotendeels zijn afgegraven ten behoeve van stadsuitbreidingen in Leiden.

De ondergrond van Oegstgeest wordt bepaald door twee haaks op elkaar staande geologische invloeden. Enerzijds lopen er van zuidwest naar noordoost oude en nieuwe Hollandse strandwallen met ertussen laaggelegen strandvlakten. Anderzijds zijn de sporen nog zichtbaar van de Rijn die vroeger vanuit het oosten het duinlandschap doorkruiste en in de zee bij Katwijk uitmondde. Door de gemeente loopt het Oegstgeestkanaal. Dit is een boezemkanaal (een kanaal dat het water vanuit de polder verzamelt en naar de zee afvoert) dat onderdeel uitmaakt van de Rijnlandse Boezem en uiteindelijk afvoert op het Koning Willem-Alexandergemaal in Katwijk. Het kanaal scheidt Haaswijk van de overige delen van Oegstgeest. Door de grote woningen en veelal versteende tuinen heeft Oegstgeest een hoge verhardingsgraad. Tegelijkertijd is er veel ruimte voor bomenlinten en parken zoals Park Rhijnegeest en het Bos van Wijckerslooth.

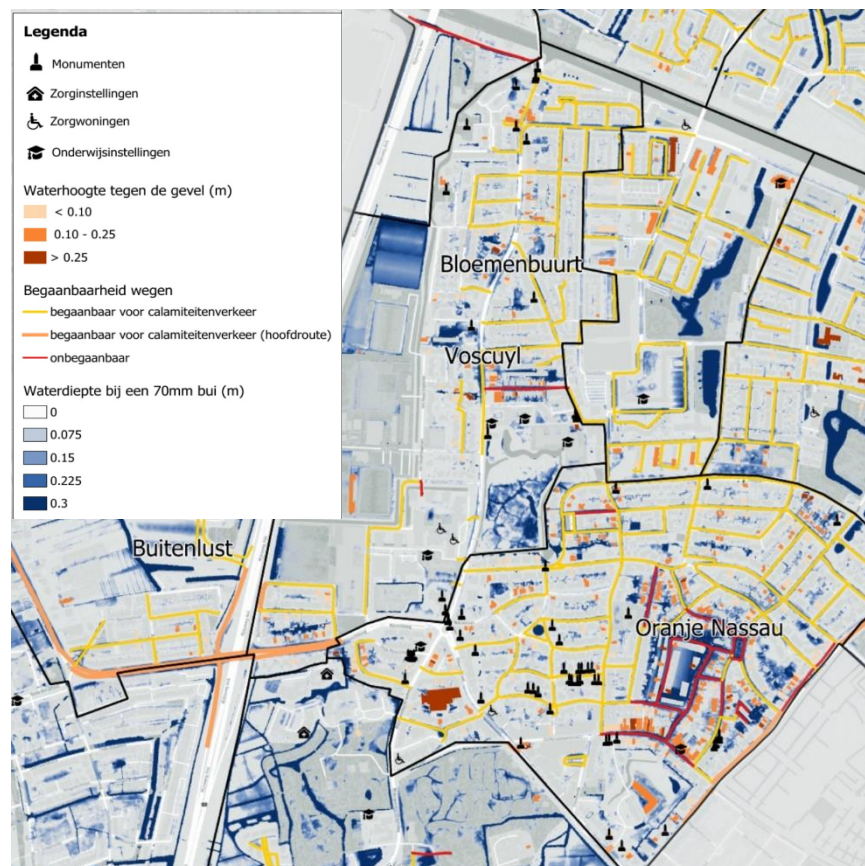
2.2 Hevige en langdurige neerslag

Met de klimaatstresstest wateroverlast hebben we de effecten van een extreme bui in beeld gebracht en wordt duidelijk wat in gemeente Oegstgeest wordt verwacht bij verschillende extreme buien. Met een modelanalyse zijn de effecten van buien die eens in de 2 en 10 jaar voorkomen in het huidige klimaat in beeld gebracht. Daarnaast zijn er buien bekeken die eens in de 100, 250 en 1000 jaar voorkomen, voor het verwachte klimaat in 2050.

De wijken Oranje Nassau, Voscuyl en Bloemenbuurt lopen tijdens extreme neerslag het meeste risico (Figuur 5). De wijk Oranje Nassau is recent heringericht, waardoor de analyse verouderd is en de huidige situatie verbeterd kan zijn. De wijken Haaswijk-

West en Haaswijk-Oost lopen het minste risico omdat het hemelwater makkelijker naar (nabijgelegen) oppervlaktewater kan afstromen.

Figuur 5. Effecten van hevige neerslag op de wijken Voscuy, Bloemenbuurt en Oranje Nassau.

2.3 Overstroming

Om de risico's voor overstroming te bepalen zijn de gevolgen van het falen van regionale keringen onderzocht. Regionale keringen hebben een overschrijdingskans van minimaal eens in de honderd jaar. Mocht de regionale dijk het begeven, dan blijken vier wijken in Oegstgeest gedeeltelijk kwetsbaar voor overstroming. Het betreft de westzijde van Voscuy, Haaswijk Oost, Morsebel en Poelgeest. Deze gebieden liggen dermate laag en grenzen aan oppervlaktewater, waardoor bij overstromingen schade ontstaat. De sportvelden aan de westzijde van Voscuy zijn kwetsbaar voor overstromingen tot een diepte van 2,5 meter, terwijl het grootste deel van de westzijde van Voscuy zich beperkt tot een overstromingsdiepte van 0,5 meter. Haaswijk-Oost en Morsebel zijn kwetsbaar voor overstromingen tot een diepte van maximaal 1 meter, terwijl de maximale overstromingsdiepte in Poelgeest 1,5 tot 2,5 meter bedraagt. In de andere wijken van Oegstgeest is geen risico op overstromingen. Voor een overzicht van de overstromingslocaties zie pagina 11.

De gemeente kent dus veilige wijken waarnaar uitgeweken kan worden. Daarnaast heeft het grootste deel van de woningen in Oegstgeest een droge verdieping boven de overstromingsdiepte, waar mensen kunnen schuilen ten tijde van een dijkdoorbraak.

2.4 Langdurige droogte

Op het gebied van droogte heeft Oegstgeest een gunstige ligging met veel aangrenzend oppervlaktewater. Tijdens droge periodes zorgt dit oppervlaktewater voor grondwateraanvulling. Toch gelden er algemene droogterisico's voor Oegstgeest. Zo lopen panden met fundering op houten palen risico op paalrot als de paalkoppen bij lage grondwaterstanden droog komen te staan. Dit zijn panden gebouwd vóór 1970, welke met name te vinden zijn in de wijken Oranje Nassau en Voscuy. Daarnaast zijn er twee natuurgebieden die gevoelig zijn voor droogte: Park Rhijnegeest en natuurgebied Oud-Poelgeest.

2.5 Extreme hitte

Het aantal tropische dagen met een temperatuur van ten minste 30 graden en het aantal tropische nachten met een temperatuur van minimaal 20 graden zullen naar verwachting toenemen. In de stedelijke omgeving wordt hitte vastgehouden, waardoor het gedurende een hittegolf nauwelijks afkoelt. Dit kan leiden tot directe gezondheidsrisico's zoals hittestress, maar ook andere indirecte nadelige gevolgen voor de gezondheid zoals allergische klachten. Extreme hitte is vooral een risico voor kwetsbare groepen, zoals ouderen, baby's en kleine kinderen, chronisch zieken, mensen met overgewicht, mensen met luchtwegaandoeningen en mensen met hart- en vaatziekten. Ook voor de natuur zijn er effecten, bijvoorbeeld doordat plaagsoorten zoals de teek en eikenprocessierups toenemen en bomen en planten kunnen uitdrogen.

Het totaalbeeld van hittestress ziet er gunstig uit voor Oegstgeest, als gevolg van veel groen binnen de gemeente (Figuur 6). Er is echter een aantal warme gebieden: delen van de Bloemenbuurt (rondom winkelcentrum Lange Voort/Ommevoort), Oranjepark (ten zuiden van de rotonde), de zone ten westen van de A44 (nabij industrieterrein Rijnsburg, ter hoogte van Occasion Center en Corpus, zie Figuur 8), en de buurt rondom de Apollolaan en FC Oegstgeest (vanwege de kunstgrasvelden). Deze gebieden lopen tijdens hittegolven extra risico. Alle bevolkingsgroepen lopen dan een verhoogd gezondheidsrisico. Functies met gezondheids- en ouderenzorg lopen in de eerdergenoemde gebieden extra risico.

Figuur 6. PET hittestresskaart voor de zone ten westen van de A44 (Nelen en Schuurmans, 2020).

2.6 Overzicht risico's

Voor een totaaloverzicht van de problematiek in Oegstgeest is een overzichtskaart gemaakt. Deze kaart is te zien op de volgende pagina en beschrijft per thema de hoofdconclusies van eerdere analyses.

De ontsluitingsweg Rijnzichtweg ten westen en oosten van de A44 is moeilijk begaanbaar tijdens extreme neerslag.

Het winkelgebied aan de Kempenaerstraat is moeilijk begaanbaar tijdens extreme neerslag.

In de wijken Oranje Nassau, Voscuyl, Bloemenbuurt en Poelgeest komt tijdens extreme neerslag het water tegen de gevels te staan (20-50 cm).

Oegstgeest kent locaties die gevoelig zijn voor overstromingen vanuit regionale keringen. Aan de noordzijde van het Oegstgeesterkanaal (Morsebel en Haaswijk-Oost), langs de westzijde ter hoogte van Voscuyl en de A44 en aan de oostzijde in Poelgeest.

Legenda

Waterlichamen

Regionale overstromingsgebied

Droogtegevoelig gebied

In droge periodes dient het oppervlaktewater als grondwateraanvulling, waardoor de grondwaterstand nooit diep weg zal zakken. Dit maakt Oegstgeest relatief goed bestand tegen droogte. Er zijn echter twee natuurgebieden gevoelig voor droogte: Park Rhijngeest en de Oud-Poelgeest.

In de wijken Oranje Nassau en Voscuyl zijn veel panden gebouwd voor 1970. Bij uitzakking van de grondwaterstand zijn de funderingen gevoelig voor rotting.

Oegstgeest is een groene gemeente, waardoor voor hittestress een gunstig totaalbeeld geldt. Er zijn echter risicogebieden voor hittestress. Dit is in het westen van Oranje Nassau, de Bloemenbuurt, Voscuyl en Haaswijk West.

In Oranje Nassau zijn geen nabijgelegen locaties om verkoeling te zoeken. Grote afstanden tot koele plekken zien we ook in Nieuw Rhijngeest (Het Dok) en Morsebel.

0 500 1,000 1,500 2,000 2,500 m

3 WAT VINDEN DE MENSEN IN OEGSTGEEST?

3.1 Inleiding

Als gemeente kunnen we Oegstgeest niet alleen klimaatbestendig maken. Dat moeten we samen met alle mensen in Oegstgeest doen. Daarom hebben we gepeild bij onze inwoners en bij een aantal andere belangrijke stakeholders wat zij belangrijk vinden en waarin zij samen Oegstgeest klimaatbestendig zouden willen maken. De opbrengsten staan in Bijlage II en III, en zijn in dit hoofdstuk samengevat.

3.2 Wat wordt ervaren?

Uit de enquête bleek dat 71% van de respondenten zich vaak tot heel vaak zorgen maakt over klimaatverandering.

In de praktijk ervaren de respondenten al het volgende:

1. Overlast of schade door extreem weer (storm, hagel, wind): 67%
2. Overlast van regenwater op straat: 57%
3. Vermindering of toename bepaalde diersoorten: 51%
4. Droogte, in eigen tuin of beplanting in het algemeen: 46%
5. Gezondheidsproblemen door hitte: 26%
6. Overlast door schade aan woning door (regen/grond)water: 24%
7. Geen gevolgen / weet ik niet: 4%

Noot: Ten tijde van het afnemen van de enquête was er net een hevige storm geweest (storm Eunice, 18 februari 2022).

TOELICHTING OP HET PARTICIPATIEPROCES

In februari 2022 voerden we twee risicodialogen met stakeholders in Oegstgeest. Doel van de eerste sessie was informeren, inspireren en met elkaar in gesprek over de zorgen en kansen bij extremer weer. We voerden het gesprek op basis van praatkaarten voor hitte, wateroverlast, droogte en overstromingen. Hierbij werden vragen gesteld zoals: Wat vindt u een knelpuntlocatie? Waarom? Hoe acceptabel vindt u de knelpunten?

Doel van de tweede sessie was het verkennen van mogelijke oplossingsrichtingen en samenwerkingen: hoe passen we samen onze gemeente aan op de toenemende kans op hevige neerslag, langdurige droogte, extreme hitte en overstromingen? Hiervoor gingen we knelpunten prioriteren en in gesprek over wat nodig is aan oplossingen en samenwerkingen.

In de periode februari - maart 2022 hebben we via een enquête een aantal vragen over klimaatverandering en klimaatadaptatie voorgelegd aan onze inwoners. De enquête is verstuurd naar het bewonerspanel. In totaal hebben we 45 reacties mogen ontvangen.

De 'oogst' van de risicodialogen en de bewonersenquête vormde een waardevolle bron van informatie voor deze klimaatadaptatiestrategie en voor de uitvoeringsagenda.

Met welke thema's vindt men het belangrijk dat er werk van wordt gemaakt? Op volgorde van prioriteit:

1. Overstromingen uit zee of rivieren
2. Extreme buien
3. Hitte
4. Droogte (incl. door droogte versterkte bodemdaling)

3.3 Wat wil men zelf doen?

We vroegen inwoners, ondernemers en organisaties naar wat zij zelf zouden willen doen. Drie op de vier mensen is bereid om zelf te investeren in klimaatadaptatie.

90% van de respondenten wil de komende twee jaar (aanvullende) maatregelen nemen:

Wat inwoners zelf willen doen:				
1	Regenwater opvangen (in bijvoorbeeld regenton of vijver)		v	v
2	Groen dak aanleggen	v		v
3	Woning bescherming tegen hitte met bijv. zonwering, isolatie	v		
4	Planten op het balkon	v		
5	De regenpijp loskoppelen van het riool		v	v

3.4 Wat wordt van de gemeente verwacht?

De bewoners vinden dat niet alleen de gemeente, maar ook anderen zoals zichzelf, andere overheden (Hoogheemraadschap, Rijk en Provincie), woningbouwcorporaties en bedrijven aan zet zijn. Wel vinden de meesten dat vooral gemeente en inwoners aan zet zijn om aan de slag te gaan met klimaatadaptatie in Oegstgeest.

We vroegen hoe de gemeente de inwoners kan ondersteunen. De belangrijkste manieren:

3 op de 5 inwoners wil dat de gemeente bijdraagt in de **kosten** van maatregelen op eigen perceel en buurtinitiatieven. 9 op de 10 inwoners neemt hierdoor (mogelijk) sneller maatregelen.

3 op de 5 inwoners wil **kennis en informatie krijgen** van de gemeente. Vervolgens wensen 1 op de 4 inwoners **advies op maat** voor hun eigen situatie.

2 op de 3 inwoners wil dat de gemeente **buurtinitiatieven ondersteunt**, zoals een klimaatbestendige tuinenroute

We vroegen de inwoners wat zij het belangrijkste vinden waar de gemeente in investeert. Dit gaven de respondenten aan:

1. Meer groenstroken tegen wateroverlast en tegen droogte: 86%
2. Meer bomen voor meer schaduw op zomerse dagen: 80%
3. Afkoppelen van regenwater zodat het in het gebied kan worden vastgehouden in plaats van naar de rioolwaterzuivering: 48%
4. Meer oppervlaktewater: 42%
5. Subsidies verstrekken voor vasthouden van water op eigen terrein: 35%

Geen van de respondenten vond dat de gemeente zo min mogelijk moet investeren in deze onderwerpen.

3.5 Wat kunnen we samen met stakeholders doen?

We vroegen de stakeholders tijdens de klimaatrisicodialogen wat zij graag samen met de gemeente zouden willen oppakken. Dit gaven de stakeholders aan:

Realiseren meer groen en minder verharding tegen hittestress, wateroverlast en droogte

Met: Woningcorporaties, inwoners, bedrijven, gemeente, sportverenigingen, winkeliersverenigingen, scholen

Realiseren meer voorzieningen voor het vasthouden van regenwater (infiltreren of bergen) op openbaar terrein en op eigen terrein (dit is al verplicht bij nieuwbouw)

Met: Gemeente, grondeigenaren, Hoogheemraadschap, Dunea (verminderen van drinkwaterverbruik), tuincentra

Beschermen vitale infrastructuur (zoals hydroforen in hoogbouw voor drinkwaterlevering)

Met: Rijksoverheid, Provincie, Gemeente, Hoogheemraadschap, Beheerders infrastructuur, nutspartijen

Klimaatadaptatie meekoppelen bij herinrichtingen (bijv. geïnitieerd door de energietransitie, rioolvervanging e.d.)

Met: Overheid (in de meeste gevallen de gemeente): organiseert loket / omgevingstafel

Bewustwording en kennis vergroten, stimuleren van klimaatbestendige inrichting eigen terrein

Met: Gemeente, Hoogheemraadschap, bewoners en bewonersverenigingen

Mensen verleiden tot actie (bv. met Steenbreek, NK Tegelwippen, uitdelen regentonnen en/of subsidie)

Met: Gemeente, hoveniers, tuincentra, woningcorporaties, makelaars, Milieu Educatie Centrum (MEC) (verbonden aan IVN, bestaat uit vrijwilligers), inwoners, Duurzaam dorp Oegstgeest

4 ONZE VISIE, AMBITIES & OPGAVEN

4.1 Wat verstaan we onder klimaatbestendig?

Onder een klimaatbestendig Oegstgeest verstaan we dat belangrijke gemeenschappelijke functies bestand zijn tegen toenemende weersextremen als gevolg van klimaatverandering. We creëren meer inzicht in de gevolgen en hoe we die het hoofd bieden, samen met alle belanghebbenden. Af en toe hinder of overlast, bijvoorbeeld door ondergelopen straten na een hoosbui, zullen we soms moeten accepteren, maar we doen er wel alles aan om de overlast en schade tot een minimum te beperken.

4.2 Onze visie voor 2050

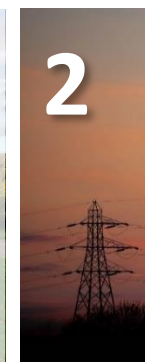
We hebben vier pijlers gekozen als basis voor onze visie op een klimaatbestendig Oegstgeest in 2050.

1

GROEN EN GEZONDE LEEFOMGEVING

Er wonen ca. 25.000 mensen in Oegstgeest. We streven naar een klimaatrobuuste leefomgeving voor hen, waar het ook bij een hittegolf, bij droogte of tijdens een hoosbui veilig en gezond wonen is.

2

VEILIG EN BEREIKBAAR

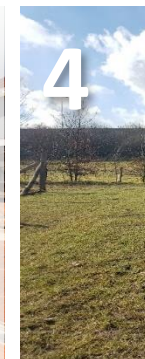
De vitale functies van de gemeente moeten we beschermen omwille van onze gezondheid, veiligheid en economie. Onze vitale netwerken zijn bijvoorbeeld knooppunten van wegen, drinkwater, energie, telecom en dataverkeer.

3

KLIMAATBESTENDIG (HER)ONTWIKKELEN

We bouwen met het oog op de toekomst. Als we ontwikkelen, houden we rekening met een veranderend klimaat. De fysieke aanpassingen vanuit de energietransitie, woningbouw en andere (her)ontwikkelingen voeren we klimaatbestendig uit.

4

BETROKKEN EN ACTIEVE MENSEN

De mensen maken Oegstgeest. Als we onze gemeente willen aanpassen aan het veranderende klimaat moeten we dat samen doen. We zetten in op samenwerking met inwoners en organisaties in onze gemeente.

4.3 Onze ambities voor 2050

We hebben als gemeente ambities opgesteld om onze visie te verwezenlijken. Deze ambities geven ons richting en houvast om aan de slag te gaan met het klimaatbestendig maken van de gemeente Oegstgeest richting 2050, maar ze zijn niet in beton gegoten. In lijn met het DPRA worden om de zes jaar de ambities en opgaven herijkt. Hierdoor kunnen we de nieuwe inzichten, die we op dit nieuwe beleidsterrein opdoen, steeds weer gebruiken om de ambities en opgaven aan te scherpen waar nodig.

De ambities zijn opgesteld voor de verschillende visiepijlers en gaan over het beperken van de gevolgen van hevige neerslag, langdurige droogte en extreme hitte in 2050 - zowel in bestaand stedelijk en landelijk gebied, als bij nieuwe ontwikkelingen (nieuwbouw en herinrichtingen):

1

GROENE EN GEZONDE LEEFOMGEVING

- ✓ Bebouwing ondervindt geen schade **bij hevige neerslag**
- ✓ Er ontstaan geen onveilige situaties **bij hevige neerslag**
- ✓ Schade aan openbaar groen blijft beperkt **bij droogte en bij neerslag**
- ✓ Op openbare verblijfsplekken is er meer dan 30% schaduw aanwezig **tegen hittestress**
- ✓ Op loop- en fietsroutes is er meer dan 40% schaduw aanwezig **tegen hittestress**
- ✓ De kans op nachthitte is verlaagd **bij hitte**
- ✓ Drinkwater blijft gezond **bij hitte en droogte**
- ✓ Zwemwater blijft gezond **bij hitte en droogte**
- ✓ **Hittestress** behoort bij kwetsbare groepen tot de verleden tijd

2

VEILIG EN BEREIKBAAR

- ✓ De hoofdontsluitingswegen blijven toegankelijk **bij hevige neerslag**
- ✓ Nooddiensten blijven bereikbaar **bij hevige neerslag**
- ✓ Overige wegen zijn binnen een uur weer toegankelijk voor calamiteitenverkeer **bij hevige neerslag**
- ✓ Er zijn alternatieve routes beschikbaar voor calamiteitenverkeer voor de wegen met volgelopen tunnels **bij hevige neerslag**
- ✓ Vitale en kwetsbare functies ondervinden geen schade of uitval **bij hevige neerslag**
- ✓ Er zijn geen dodelijke slachtoffers bij **overstromingen**

3

KLIMAATBESTENDIG (HER)ONTWIKKELEN

- ✓ Er wordt een “basisveiligheidsniveau” gehanteerd om nieuwbouw en herinrichtingen alleen nog maar klimaatbestendig te realiseren. In de richtlijnen staan opgenomen:
 - ✓ De ambities uit pijler 1: ‘Groen en gezonde leefomgeving’
 - ✓ De ambities uit pijler 2: ‘Veilig en bereikbaar’
- ✓ Alle nieuwbouw gebeurt klimaatbestendig (volgens Convenant Klimaatadaptief Bouwen)
- ✓ Het thema ‘veilig en bereikbaar’ is onderdeel bij (her)ontwikkelingen
- ✓ Bij herinrichtingsprojecten wordt klimaatadaptatie meegekoppeld en gekeken naar klimaatbestendige inrichting van particulier terrein

4

BETROKKEN EN ACTIEVE MENSEN

- ✓ Mensen zijn zich bewust van de effecten van **wateroverlast, hitte en droogte** op hun leefomgeving
- ✓ Mensen hebben kennis van welke maatregelen zij zelf kunnen nemen om risico's op **wateroverlast, hittestress en droogte** tegen te kunnen gaan
- ✓ Mensen zijn in staat om hun eigen perceel klimaatbestendig in te richten, en ze doen dat ook

TOELICHTING OP VISIEPIJLER 2: VEILIG EN BEREIKBAAR

Binnen de nationale aanpak Vitaal en Kwetsbaar worden vitale infra en objecten onderscheiden die van nationaal belang zijn bij wateroverlast, hitte, droogte en/of overstroming. Om de kwetsbaarheid voor deze vitale functies op regionaal en lokaal niveau in kaart te brengen, zijn afspraken gemaakt over een coördinerende rol van overheden per vitale functie. Gemeente Oegstgeest heeft niet voor alle vitale infra en objecten een coördinerende rol. Waar dit wel het geval is zijn wij als overheid verantwoordelijk voor de inhoudelijke en procesmatige coördinatie van gesprekken met alle belanghebbenden. Vanwege onze ambities denken we actief mee met de andere overheidsinstanties in het robuust houden van deze vitale infra en objecten.

Brandweerkazernes en politiebureaus (Gemeente Oegstgeest)

Calamiteitencentra, gemeentehuis en gemeentewerf (Gemeente Oegstgeest)

Gemalen, stuwen en RWZI (Waterschap)

Distributie van drinkwater, elektriciteit, gas, olie (Provincie)

Datacenters en hoofdstations telecom en ICT (Rijk)

Bedrijven met gevaarlijke stoffen (Provincie)

Economisch belangrijke bedrijventerreinen (Gemeente Oegstgeest)

4.4 Onze opgaven

Door onze ambities te vergelijken met de (verwachte) effecten in Oegstgeest (hoofdstuk 3), staan we voor een aantal opgaven. Alle opgaven in één keer aanpakken is niet haalbaar, vandaar dat de effecten tijdens de klimaatdialoog geprioriteerd zijn. Er is een keuze gemaakt tussen welke effecten we ‘acceptabel’ vinden en welke effecten (en de daarbij behorende opgaven) urgent en onwenselijk zijn. Bij acceptabele opgaven kan worden gedacht aan effecten waarvan de kans erg klein is dat dit zich voordoet, waardoor inzet en kosten voor maatregelen niet opwegen tegen de schade of wanneer er eenvoudige alternatieven zijn. Of wanneer de gemeente niet een coördinerende rol heeft, bijvoorbeeld omdat dit een regionale of nationale aanpak of wetgeving betreft (denk hierbij aan gewasschade of de gevolgen van droogte op de drinkwaterwinning).

De onderstaande opgaven geven richting aan waar en hoe we de komende tijd in gemeente Oegstgeest aan de slag willen. Er zijn geen opgaven gedefinieerd die enkel vanuit de effecten van extreme hitte naar voren komen. We zetten als gemeente niet direct in op het thema hitte, maar benutten de meekoppelkansen.

PIJLER 1: GROEN EN GEZONDE LEEFOMGEVING

- › We moeten de risico's op wateroverlast in stedelijk gebied terugdringen om de leefbaarheid te vergroten.
- › Het vasthouden, bergen (daar waar het valt) en afvoeren (naar daar waar het kan staan) van overtollig regenwater in bestaand stedelijk gebied (voor openbaar en particulier terrein).
- › Verminderen bestaande verharding en meer groen/schaduw in de openbare ruimte.
- › Terugdringen hittestress en meer groen toevoegen in versteende wijken.¹

¹ Uit de stresstesten komt Oranje Nassau als belangrijke wijk naar voren, maar de stresstesten zijn op dit punt gedateerd en inmiddels zijn er al verschillende maatregelen in de wijk genomen.

- › Verbeteren oppervlaktewaterkwaliteit bij hitte/droogte.

PIJLER 2: VEILIG EN BEREIKBAAR

- › Realiseren robuust netwerk van hoofdontsluitingswegen t.b.v. de toegankelijkheid voor calamiteitenverkeer
- › Beschermen vitale infrastructuur (zoals hydroforen in hoogbouw voor drinkwaterlevering)

PIJLER 3: KLIMAATBESTENDIG (HER)ONTWIKKELEN

- › We hebben beleidskaders voor klimaatadaptieve nieuwbouw en herinrichting op openbaar en particulier terrein nodig, om al wat nieuw ontwikkeld wordt ook daadwerkelijk klimaat- en dus toekomstbestendig te kunnen realiseren.
- › Water en bodem sturend bij (her)ontwikkelingen
- › Klimaatadaptatie meekoppelen bij herinrichtingen openbare ruimte
- › Bij (her)ontwikkelingen altijd over (project- of gemeente)grenzen heen kijken: kun je de opgave van een naastgelegen wijk oplossen?

PIJLER 4: BETROKKEN EN ACTIEVE MENSEN

- › Versterken van de communicatie en het vergroten van de bewustwording over de gevolgen van klimaatverandering bij bewoners, scholen en bedrijven
- › Stimuleren van bewoners, scholen en bedrijven om eigen woning of perceel klimaatbestendig te maken en de biodiversiteit te versterken

Er zijn wijken waar dit volgens praktijkwaarnemingen veel harder nodig is: Nieuw Rhijnegeest, Poelgeest, delen van Haaswijk met renovatieachterstanden.

5 AAN DE SLAG:

UITVOERINGSAGENDA KLIMAATADAPTATIE 2023-2028

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk geven wij in een uitvoeringsagenda klimaatadaptatie aan waar we ons de komende jaren op gaan richten. De uitvoeringsagenda bevat de concrete opgave, welke maatregel daarbij uitgevoerd kan worden, welke kansen zich daar bij voordoen en wanneer we gepland hebben om de maatregel uit te werken. De opgaven die een plek hebben gekregen op de uitvoeringsagenda hebben met elkaar gemeen dat ze:

- › de meeste prioriteit kregen in de klimaatdialog
- › uitvoerbaar zijn in de komende jaren (mogelijkheid voor het meekoppelen met het meerjarenonderhoudsplan)
- › voor de komende jaren het grootste effect zullen bewerkstelligen
- › de basis vormen om naar 2050 verder door te pakken

De opgaven onder de visiepijler ‘groene en gezonde leefomgeving’ zijn gerangschikt op basis van prioriteit. De locaties waar we het eerst mee aan de slag kunnen, staan hoger op de uitvoeringsagenda.

Met de uitvoeringsagenda zetten we een kwalitatieve koers uit voor klimaatadaptatie waarbij we draagvlak, bewustwording en betrokkenheid creëren bij bewoners, stakeholders, ambtenaren en bestuurders. Voor sommige knelpunten is het nodig om op basis van de visie, doelen en opgaven de opgaven per wijk verder concreet en kwantitatief maken. Dat zorgt ervoor dat we concrete stappen kunnen zetten in de uitvoering en op die manier wordt het beleid meetbaar en voelbaar.

Klimaatadaptatie is een relatief nieuwe opgave. Daarom is het nu nog lastig te zeggen wat precies de behaalde resultaten zullen zijn eind 2028. We gebruiken de komende jaren om de nodige ervaring op te doen met in hoeverre maatregelen bijdragen aan het behalen van onze doelen voor 2050 en welke kosten gemoeid zijn met klimaatadaptatiemaatregelen bij vervangingsopgaven en herinrichtingen in de openbare ruimte. Deze kennis nemen we mee in de volgende programmaperiode. Ook zullen we voortgang en resultaten jaarlijks monitoren en in beeld brengen.

5.1 Uitvoeringsagenda

PIJLER 1: GEZONDE EN GROENE LEEFOMGEVING

NR	OPGAVE	MAATREGEL	KANSEN		KOSTENINDICATIE	PLANNING
			VERBINDING HUIDIG BELEID EN INSTRUMENTEN	DEKKING		
1.1	(Toekomstige) wateroverlast beperken <i>Hele gemeente</i>	MAATREGEL 1 Terugdringen hoeveelheid verharding, het toevoegen van meer groen en waterberging-/infiltratie in de openbare ruimte toepassen bij onderhoudsprojecten en wijkvernieuwingen.	› Beleidsplan Groen en Water › Meerjarenonderhoudsplan (MJOP)	Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) Impulsregeling DPRA (30%)	Afhankelijk van MJOP (minimaal €50.000)	2023-2028
1.2	Overtollig regenwater vasthouden, bergen en afvoeren <i>Hele gemeente</i>	MAATREGEL 1 Afkoppelen van woningen op het rioleringsstelsel. Meer water bergen en infiltreren op particulier terrein.	› Beleidsplan Groen en Water › Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) › Hemelwaterverordening	Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) Impulsregeling DPRA (30%)	Afhankelijk van MJOP (minimaal €50.000)	2023-2028
		MAATREGEL 2 Versterking van waterberging in de groenstructuren	› Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) › Beleidsplan Groen en Water	Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) Impulsregeling DPRA (30%)	Afhankelijk van MJOP (minimaal €50.000)	2023-2028
1.3	Hittestress verminderen in de Bloemenbuurt (Lange Voort/Ommevoort)	MAATREGEL 1 Terugdringen van de hoeveelheid verharding en het toevoegen van meer groen bij herinrichting Lange Voort.	› Beleidsplan Groen en Water › Wijkuitvoeringsplan aardgasvrij Bloemenbuurt › Omgevingsvisie	Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) Impulsregeling DPRA (30%)	Afhankelijk van MJOP (minimaal €50.000)	2024-2025

NR	OPGAVE	MAATREGEL	KANSEN		KOSTENINDICATIE	PLANNING
			VERBINDING HUIDIG BELEID EN INSTRUMENTEN	DEKKING		
		MAATREGEL 2 Communicatiestrategie om bewoners van de Bloemenbuurt te informeren over mogelijkheden de tuin te vergroenen en de regenpijp af te koppelen.	› Beleidsplan Groen en Water	Duurzaamheidsbudget	€ 5.000 - € 10.000	2024-2025
1.4	Hittestress verminderen rond scholen	MAATREGEL 1 Stimuleren groen-blauwe schoolpleinen. Koppelen met educatie op scholen.	› Integraal huisvestingsplan onderwijs › Beleidsplan Groen en Water	Subsidie Groen Blauw buurtidee (Hoogheemraadschap van Rijnland)		2023-2025
1.5	Prioriteren van opgaven op basis van doelmatigheid	Het opstellen van een Straatplaat waarin meetbare opgaves voor overstromingen, wateroverlast, hittestress en droogte worden gekwantificeerd, geprioriteerd en gekoppeld met het MJOP.	› Integraal Waterketenplan › Omgevingsvisie Zuid-Holland › Beleidsplan Groen en Water	Duurzaamheidsbudget	€ 30.000,-	2023
1.6	Herziening stresstesten, specifiek gericht op: › Nieuwbouw Oranje Nassau › Nieuw Rhijnegeest	Het updaten van de stresstesten	› Integraal Waterketenplan › Omgevingsvisie Zuid-Holland › Beleidsplan Groen en Water › Hemelwaterverordening	Duurzaamheidsbudget	€ 30.000,-	2026

PIJLER 2: VEILIG EN BEREIKBAAR

NR	OPGAVE	MAATREGEL	KANSEN		KOSTENINDICATIE	PLANNING
			VERBINDING HUIDIG BELEID EN INSTRUMENTEN	DEKKING		
2.1	Hoofd- en ontsluitingswegen zijn begaanbaar bij extreem weer <i>Hele gemeente</i>	Verbeteren afwatering bij hoofd- en ontsluitingswegen.	› Mobiliteitsplan Oegstgeest 2017-2027 › Regionaal waterprogramma Zuid-Holland (als het gaat over de ontsluiting van provinciale wegen › Meerjarenonderhoudsplan	Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) Rijksmiddelen/RWS	Afhankelijk van MJOP en Rijksmiddelen	2023-2028
2.2	Geen schade aan (zorg)woningen, monumenten en andere kwetsbare accommodaties bij hevige regen (70 mm in 1 uur) <i>Hele gemeente</i>	Risicoanalyse voor wateroverlast en overstroming en opstellen van een plan voor crisisbeheersing	› Omgevingsvisie › Regionaal Waterprogramma Zuid-Holland › Waterbeheerprogramma Rijnland › Integraal waterketenplan	Duurzaamheidsbudget	€50.000,-	2023
2.3	Beschermen vitale infrastructuur <i>Hele gemeente i.c.m. netbeheerders</i>	Risicoanalyse voor wateroverlast en overstroming en opstellen van een plan voor crisisbeheersing	› Omgevingsvisie › Regionaal Waterprogramma Zuid-Holland › Waterbeheerprogramma Rijnland › Integraal waterketenplan	Duurzaamheidsbudget	Zie 2.2	2023
2.4	Kwetsbare groepen moeten beschermd worden	Risicoanalyse voor wateroverlast en overstroming en opstellen van een plan voor crisisbeheersing	› Omgevingsvisie › Regionaal Waterprogramma Zuid-Holland › Waterbeheerprogramma Rijnland › Integraal waterketenplan	Duurzaamheidsbudget	Zie 2.2	2023

PIJLER 3: KLIMAATBESTENDIG (HER)ONTWIKKELEN

NR	OPGAVE	MAATREGEL	KANSEN		KOSTENINDICATIE	PLANNING
			VERBINDING HUIDIG BELEID EN INSTRUMENTEN	DEKKING		
3.1	Klimaatadaptatie meekoppelen bij herinrichtingen en nieuwbouw <i>Hele gemeente</i>	Het convenant Klimaatbestendig Bouwen van de provincie Zuid-Holland ² bestuurlijk ondertekenen.	› Beleidsplan Groen en Water › Woonvisie Oegstgeest 2020-2030 › Integraal Huisvestingsplan Oegstgeest 2021-2037 › Integraal Waterketenplan › Hemelwaterverordening › Omgevingswet › Omgevingsvisie	n.v.t.	n.v.t.	2023
3.2	Ook particulier terrein bij nieuwbouw klimaatbestendig (laten) inrichten <i>Hele gemeente</i>	De Leidraad Klimaatadaptief bouwen (vanuit het convenant Klimaatbestendig Bouwen) standaard gebruiken bij aanbestedingen of beoordeling van omgevingsvergunningen. ³	› Beleidsplan Groen en Water › Woonvisie Oegstgeest 2020-2030 › Integraal Huisvestingsplan Oegstgeest 2021-2037 › Integraal Waterketenplan › Hemelwaterverordening › Omgevingswet › Omgevingsvisie	n.v.t.	n.v.t.	2023

² Zie: <https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/klimaatadaptatie/klimaatadaptief/>

³ Zie: <https://bouwadaptief.nl/leidraad/>

PIJLER 4: BETROKKEN EN ACTIEVE MENSEN

NR	OPGAVE	MAATREGEL	KANSEN		KOSTENINDICATIE	PLANNING
			VERBINDING HUIDIG BELEID EN INSTRUMENTEN	DEKKING		
4.1	Bewustwording bij burgers vergroten over de risico's van klimaatverandering en hun handelingsperspectief <i>Hele gemeente</i>	Communicatiecampagne opzetten met lokale partners. Ook educatie op scholen.	› Beleidsplan Groen en Water › Samenwerking operatie Steenbreek	Duurzaamheidsbudget Budget Hoogheemraadschap	€10.000	2023
4.2	Burgers verleiden tot actie <i>Hele gemeente</i>	MAATREGEL 1 Steenbreek acties in samenwerking met lokale partners zoals MEC, Platform Duurzaam Dorp	› Beleidsplan Groen en Water › Lidmaatschap Steenbreek › Waterbeheerprogramma Rijnland	Duurzaamheidsbudget	€10.000	2023-2028
		MAATREGEL 2 Wervingscampagne opzetten voor de werving van groencoaches. Opleiden groencoaches.	› Beleidsplan Groen en Water	Duurzaamheidsbudget	€10.000	2024
		MAATREGEL 3 Stimuleren van buurtinitiatieven gericht op groen en biodiversiteit	› Beleidsplan Groen en Water › Zelfbeheer groen	Duurzaamheidsbudget	€10.000	2023-2028
		MAATREGEL 4 Opzetten van een subsidieregeling voor groene daken (na één jaar zullen we deze regeling evalueren)	› Beleidsplan Groen en Water	Duurzaamheidsbudget	€100.000	2023

NR	OPGAVE	MAATREGEL	KANSEN		KOSTENINDICATIE	PLANNING
			VERBINDING HUIDIG BELEID EN INSTRUMENTEN	DEKKING		
4.3	Activeren bedrijven en organisaties	MAATREGEL 1 Afspraken maken met bedrijven, woningcorporaties en andere organisaties om de hoeveelheid verharding terug te dringen en toevoegen van meer groen.	› Omgevingsvisie › Prestatieafspraken woningcorporaties	Capaciteitsinzet	n.v.t.	2023
		MAATREGEL 2 Hoveniers stimuleren om te adviseren over klimaatadaptieve tuinen. Klimaatadaptieve voorbeeldtuin (laten) aanleggen.	› Beleidsplan Groen en Water	Duurzaamheidsbudget	€ 10.000	2024

6 IMPLEMENTATIE

6.1 Inleiding

In de agenda hebben we een stap verder gezet richting uitvoering, ofwel implementatie. In deze paragraaf lichten we de keuzes voor implementatie nader toe. We belichten achtereenvolgens onze manier van werken, de verbinding met de instrumenten van de Omgevingswet, en de benodigde middelen en dekking.

6.2 Rollen en verantwoordelijkheden

De klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda kunnen alleen goed geïmplementeerd worden als er samenwerking is tussen de verschillende stakeholders. Belangrijke stakeholders en hun rol voor de implementatie zijn hieronder weergegeven.

› Gemeenteraad

Wordt voornamelijk geïnformeerd mits een plan (zoals deze klimaatadaptatiestrategie) bestuurlijk wordt vastgesteld. Daarmee wordt de gemeenteraad ook eindverantwoordelijk

› College van B&W

Het college van B&W is verantwoordelijk voor de uitvoering van de klimaatadaptatiestrategie. Over het algemeen draagt de wethouder duurzaamheid de eindverantwoordelijkheid over deze klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda, aangezien klimaatadaptatie een van de duurzaamheidsopgaven is. De wethouder die verantwoordelijk is voor ruimtelijke ordening en het beheer en onderhoud van de openbare ruimte (MJOP) heeft de verantwoordelijkheid in de uitvoering van klimaatadaptatie in ruimtelijke plannen en projecten.

› Trekker/ projectleider klimaatadaptatie

De uitvoering van deze strategie en de uitvoeringsagenda vraagt een extra taakverzwaring in de organisatie. In deze klimaatadaptatiestrategie wordt aanbevolen om een trekker/projectleider aan te nemen die belast is met klimaatadaptatie. Ook voor het stimuleren van inwoners en andere stakeholders is extra capaciteit nodig.

› Teams beheer en onderhoud en Ruimte /projectverantwoordelijke(n)

Hier ligt de brug tussen de trekker klimaatadaptatie en de daadwerkelijke uitvoering van projecten in de openbare ruimte. Er zal veel samenwerking zijn tussen de projectverantwoordelijke(n) binnen deze teams en de trekker klimaatadaptatie.

› Team communicatie

Als het gaat over communicatiestrategieën en maatregelen die te maken hebben met het informeren van derden is team communicatie verantwoordelijk. Deze medewerker wordt altijd gevoed door de trekker klimaatadaptatie.

› Bewoners en bedrijfseigenaren

Een aantal maatregelen in de uitvoeringsagenda is gericht op het informeren en stimuleren van bewoners en bedrijfseigenaren. Daarnaast is het belangrijk om projecten integraal aanpakken. Voor projecten zullen bewoners en bedrijfseigenaren niet alleen geïnformeerd worden, maar is ook een ondersteunende rol gevraagd m.b.t. ideeën voor afkoppelen en vergroenen.

› Hoogheemraadschap van Rijnland

Als het gaat over de thema's wateroverlast en overstroming is het Hoogheemraadschap van Rijnland een belangrijke stakeholder. Zij hebben veel informatie beschikbaar om te ondersteunen, maar willen ook regelmatig geïnformeerd worden over hoe de gemeente omgaat en toeziet op klimaatadaptieve nieuwbouw, afkoppelen en vergroenen.

› **Provincie Zuid-Holland**

De provincie Zuid-Holland heeft voornamelijk binnen de regio een aanjagende en ondersteunende rol. De provincie Zuid-Holland heeft veel materiaal voor de hele provincie beschikbaar met betrekking tot klimaatadaptatie. Daarnaast voorziet zij met het Convenant Klimaatadaptief Bouwen in bestuurlijke zin in tools om ontwikkelaars verder te helpen.

› **DPRA regio (Leidse Regio)**

Binnen de DPRA werkregio Holland Rijnland wordt regionaal samengewerkt aan klimaatadaptatie. Vanuit deze werkregio kan er aanspraak gemaakt worden op de Impulsregeling vanuit het Rijk. Initiatieven worden via de regio aangedragen. Daarnaast is de DPRA regio een belangrijke plek om klimaatadaptatieve maatregelen en beleid aan te jagen, te inspireren en elkaar te informeren.

› **Waterketenpartners (Leidse Regio)**

Vergelijkbaar als met de DPRA regio is er ook een samenwerking in de waterketen. Deze samenwerking is voornamelijk gericht op de verwerking van (afval)water. Gezamenlijk heeft de waterketen het Integraal Waterketenplan opgesteld. Binnen de waterketen is veel informatie beschikbaar met betrekking tot het ondergrondse watersysteem.

› **GGD**

De GGD is verantwoordelijk voor de gezondheid van de inwoners van o.a. Oegstgeest. Met betrekking tot hittestress zijn zij een belangrijke stakeholder als het gaat over de gevolgen voor de gezondheid. Zij hebben ervaring met het opstellen van calamiteitenplannen rondom hittestress en overstromingen.

› **Drinkwaterbedrijf Dunea**

Het leveren van voldoende drinkwater van goede kwaliteit is de verantwoordelijkheid van Dunea. Het belang van Dunea in het kader van klimaatadaptatie is om mee te

denken aan de kant van het verbruik van water en het stabiel houden van de infrastructuur als er een overstroming of wateroverlast optreedt.

› **Netbeheerders**

Vergelijkbaar als Dunea hebben de netbeheerders een verantwoordelijkheid en belang in het blijven functioneren van de infrastructuur als er een overstroming of wateroverlast optreedt. Zij hebben informatie over locaties van kabels en leidingen, transformatorhuisjes en andere infrastructuur die mogelijk gevaar kan lopen bij een calamiteit.

› **Stichting Steenbreek**

Oegstgeest heeft een samenwerking met stichting Steenbreek. Stichting Steenbreek is een kennis- en netwerkorganisatie en biedt ondersteuning bij het duurzaam vergroenen van de leefomgeving. Zij zullen voornamelijk inschakelt worden voor vergroeningsprojecten en communicatiestrategieën over vergroenen.

› **Veiligheidsregio Hollands-Midden**

De veiligheidsregio is verantwoordelijk voor de brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening. De veiligheidsregio maakt deel uit van de nationale crisisstructuur. In het kader van klimaatadaptatie is de veiligheidsregio een belangrijke stakeholder bij het begaanbaar houden van belangrijke routes tijdens een grote ramp (zoals een overstroming). Afstemming is hierbij essentieel.

Om de verschillende stakeholders te koppelen aan de maatregelen uit de uitvoeringsagenda is hieronder een zogenaamde RACSIO-matrix opgesteld. Hier zijn de maatregelen uitgezet tegenover de stakeholders. De matrix is gevuld met een letter vanuit het acroniem RACSIO:

R	Responsible (verantwoordelijk)	<i>Verantwoordelijk voor de uitvoering</i>
A	Accountable (eindverantwoordelijk)	<i>Eindverantwoordelijk voor het product. Deze persoon geeft goedkeuring aan het resultaat. Dit is altijd maar één persoon.</i>
S	Supportive (ondersteunend)	<i>Ondersteunend door informatie aan te leveren aan degene die belast is met de uitvoering.</i>
C	Consulted (geraadpleegd)	<i>Ook ondersteunend, maar dan iets meer sturend met een duidelijk belang. Zo heeft bijvoorbeeld het Hoogheemraadschap een informatie gevende rol en een sturende rol als het gaat over afkoppelen.</i>
I	Informed (geïnformeerd)	<i>Deze persoon of groep wordt geïnformeerd, dit is eenrichtingsverkeer.</i>
O	Out of the loop (geen deel aan het proces)	<i>Deze persoon neemt geen deel aan het proces</i>

Maatregel	Gemeenteraad	College van B&W	Trekker klimaatadaptatie	Team beheer en onderhoud	Team Ruimte	Team Communicatie	Bewoners	Bedrijfseigenaren	Hoogheemraadschap van Rijnland	Provincie Zuid- Holland	DPRA regio (Leidse regio)	Waterketen partners Leidse Regio	GGD	Drinkwaterbedrijf Dunea	Netbeheerders	Stichting Steenbreek	Veiligheidsregio HM
1.1	I	A	C	R	I	S	S/I	O	I	O	I	I	I	I	I	O	O
1.2	I	A	C	R	I	S	S/I	O	I	O	I	I	I	I	I	O	O
1.3	I	A	C	R	R	S	S/I	S/I	I	O	I	O	O	O	O	O	O
1.4	I	A	R	S	O	S	I	O	S	S	O	O	O	O	O	S	O
1.5	I	A	R	C	C	S	S/I	S/I	C	S	C	C	S	S	S	O	S
1.6	I	A	R	C	C	S	O	O	C	I	O	I	S	S	S	O	S
2.1	I	A	C	R	R	S	O	I	C	C	O	C	O	I	C	O	C
2.2	I	A	R	C	C	S	I	I	C	C	C	C	C	C	C	O	C
2.3	I	A	R	C	C	S	I	I	C	C	C	C	C	C	C	O	C
2.4	I	A	R	C	C	S	I	I	C	C	C	C	C	C	C	O	C
3.1	I	A	C	I	R	S	I	I	I	S	I	I	O	O	O	O	O
3.2	I	A	C	I	R	S	I	I	I	S	I	I	O	O	O	O	O
4.1	I	A	R	S	S	R	S/I	S/I	C	O	S	O	S	S	S	S	O
4.2	I	A	R	S	S	R	S/I	S/I	S	O	S	O	O	O	O	S	O
4.3	I	A	R	S	S	R	O	S/I	S	O	S	O	O	O	O	S	O

De RASCIO matrix helpt bij het betrekken van de stakeholders bij de verschillende maatregelen uit de uitvoeringsagenda. In de praktijk zal het erop neerkomen dat de trekker klimaatadaptatie een spin in het web is en een belangrijk doorgeefluik tussen de bestuurlijke en de ambtelijke organisatie. Voor de trekker is deze matrix behulpzaam om snel te zien voor welke maatregelen hij of zij verantwoordelijk is en welke verantwoordelijkheid overgedragen moet worden naar de projecten of de afdeling communicatie. De link met de verantwoordelijke wethouders en het college is belangrijk om verantwoording af te leggen richting de raad en te sturen op de voortgang.

6.3 Verbinding met de Omgevingswet

Vanaf 1 januari 2023 (huidige situatie) worden alle visies, programma's en plannen die met de omgeving te maken hebben ondergebracht onder de Omgevingswet. Ook de producten uit het DPRA-proces zullen een plek vinden onder de Omgevingswet. De hoofdstukken 3 en 5 van deze klimaatadaptatiestrategie kunnen een plek krijgen in de Omgevingsvisie, de hoofdstukken 6 en 7 in een Omgevingsprogramma en de ambities voor klimaatbestendige ontwikkelingen in hoofdstuk 4 dienen verankerd te worden in het Omgevingsplan. Voor de afspraken die in een Omgevingsprogramma terechtkomen geldt een bestuurlijke uitvoeringsplicht. De regels voor klimaatbestendige ontwikkelingen die in een Omgevingsplan komen zijn juridische randvoorwaarden voor burgers en bedrijven die actief zijn binnen de gemeente.

6.4 Benodigde middelen en dekking

Op de volgende pagina is een inschatting gemaakt van de benodigde middelen voor het uitvoeren van de maatregelen op de agenda, zodat ruimte kan worden gezocht in

bestaande begrotingen van gemeente Oegstgeest, de Impulsregeling van het Rijk en regionale budgetten (zoals de subsidie vanuit de provincie Zuid Holland). Naast een benodigd budget, gaat de uitvoering van de maatregelen gepaard met ambtelijke inzet.

Een gedetailleerde financiële doorvertaling van de uitvoeringsagenda naar de begroting volgt na vaststelling van de agenda en zal gebeuren in samenhang met de andere duurzaamheidsopgaven- en ambities van het college. We geven hier echter al een eerste inschatting van deze financiële doorvertaling. Hierbij maken we onderscheid tussen de budgetten voor onderzoek, uitvoering, proces en communicatie/stimulering. Financiële dekking kan wellicht worden gevonden binnen de afspraken van het Integraal Waterketenplan Leidse Regio (IWKP). De financiële dekking hiervan wordt ieder jaar opnieuw vastgesteld en daar kan (met de kaders uit het IWKP in de hand) klimaatadaptatie ingevoegd worden. Dit is een bestuurlijke keuze.

Daarnaast verwachten we ook een deel uit al bestaande budgetten en kredieten (o.a. groenbeheer, budgetten voor ruimtelijke ordening en projecten vanuit het MJOP) te kunnen vinden. Dit doen we door klimaatkansen mee te nemen in reguliere werkzaamheden. Voor onderzoeken, het opstellen van plannen en stimulering én voorlichting gericht op inwoners maken we gebruik van het duurzaamheidsbudget. Daarnaast maken we, als fysieke maatregelen om aanvullend budget vragen, aanspraak op de Impulsregeling van het Rijk voor de DPRA samenwerkingsregio Holland Rijnland (zie volgende paragraaf voor meer uitleg). Voor extra capaciteitsuitbreiding voor de uitvoering van dit plan maken we gebruik van het duurzaamheidsbudget.

De inschatting van de benodigde middelen voor het ten uitvoer brengen van deze agenda in de periode 2023-2028:

Onderzoek:	ca. €60.000,- (ca. €10.000,- per jaar)
Uitvoering ⁴ :	ca. €250.000,- (ca. €41.600,- per jaar)
Proces/capaciteitsuitbreiding:	ca. €1.200.000,- (ca. € 200.000,- per jaar)
Stimulering:	ca. €150.000,- (ca. €25.000,- per jaar)

Oegstgeest kan aanspraak maken op de volgende subsidieregelingen:

› **(TIJDELIJKE) IMPULSREGELING KLIMAATADAPTATIE VIA HET DELTAPLAN RUIMTELIJKE ADAPTATIE**

Voor de DPRA samenwerkingsregio Holland Rijnland is in totaal €4.746.000 beschikbaar vanuit de impulsregeling. Tijdens de eerste aanvraag in 2020 is er een verdeling van de impuls gelden vastgesteld naar rato van aantal inwoners. Voor Oegstgeest komt dit neer op € 163.726 en hier is nog het volledige bedrag van beschikbaar. Als de gemeente Oegstgeest een aanvraag wil doen moet het zelf 70% van de kosten dragen, 30% wordt vanuit de impulsregeling gedekt. Dit gaat altijd over het realiseren van projecten, onderzoeken mogen niet gefinancierd worden met de impulsregeling.

⁴ Uitgangspunt is dat we klimaatadaptatie zo veel mogelijk meekoppelen in ruimtelijke- en onderhoudsprojecten

› **(TIJDELIJKE) SUBSIDIEREGELING GROENBLAUW BUURTIDEE**

Het Hoogheemraadschap van Rijnland heeft de subsidieregeling Groenblauw Buurtidee in het leven geroepen om klimaatadaptatie aan te slingeren voor bedrijven en particulieren binnen het beheergebied van het hoogheemraadschap. De nieuwe subsidieronde start ieder jaar op 1 januari. Alle details rondom aanvraag en beoordelingscriteria staan weergegeven op de website van Groen Blauw buurtidee.

7 BIJLAGEN

7.1 RESULTATEN KLIMAATRISICODIALOGEN

7.2 RESULTATEN INWONERENQUÊTE

Verslag (Concept) Online risicodialogen klimaatadaptatie Oegstgeest 10 en 24 februari 2022

Nelen &
Schuurmans

Opgesteld door: Christian Bouman en Lieke Coppens (Nelen & Schuurmans)
Datum verslag: 14 maart 2022

Inleiding

Op 10 en 24 februari vonden online bijeenkomsten plaats over klimaatadaptatie in de gemeente Oegstgeest. Doel van de eerste sessie was informeren, inspireren en met elkaar **in gesprek over de zorgen én kansen bij extremer weer**. Doel van de tweede sessie was het **verkennen van mogelijke oplossingsrichtingen en samenwerkingen**: hoe passen we samen ons gebied aan op de toenemende kans op hevige neerslag, langdurige droogte, extreme hitte en overstromingen?

Tijdens de eerste bijeenkomst gingen we met elkaar **in gesprek op basis van praatkaarten voor hitte, wateroverlast, droogte en overstromingen**. Hierbij werden vragen gesteld zoals: *Wat vindt u een knelpuntlocatie? Waarom? Hoe (on)acceptabel vindt u de knelpunten?* In de tweede sessie gingen we **knelpunten prioriteren in gesprek over wat nodig is aan oplossingen en samenwerkingen**. In dit verslag nemen we u mee in wat er zoal besproken is en welke knelpunten de aandacht kregen.

De ‘oogst’ van deze risicodialogen vormen samen met de resultaten uit de bewonersenquête, uitgezet in februari-maart 2022, een **waardevolle bron van informatie** voor de ‘Klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda 2022-2027’. Dit is het plan **voor een structurele, gezamenlijke aanpak om Oegstgeest klimaatbestendig te maken richting 2050**.

Wie waren erbij?

Alle organisaties die zeggenschap hebben over, of gebruik maken van de openbare ruimte, wonen en onderwijs in de gemeente Oegstgeest waren uitgenodigd.

Bij sessie 1 waren vertegenwoordigers aanwezig van:

Bij sessie 2 waren vertegenwoordigers van de volgende organisaties aanwezig:

Vanuit de gemeente Oegstgeest waren zowel betrokken beleidsmedewerkers als vrijwilligers aanwezig, namelijk de Adviescommissie Groen & Natuur en een van de energiecoaches.

Waarover gingen we in dialoog?

Sessie 1

Tijdens sessie 1 gingen we in dialoog over welke **klimaatrisico's** ons het meeste zorgen baren, en de **kansen** voor klimaatadaptatie die we zien. Dit deden we gedurende twee rondes in vier parallelsessies, met elk een klimaatthema:

- (1) *Hitte*
- (2) *Wateroverlast*
- (3) *Droogte*
- (4) *Overstromingen*

Sessie 2

We kunnen niet van alle risico's en kansen tegelijk werk maken. Daarom gingen we tijdens sessie 2 de klimaatrisico's en kansen uit sessie 1 **prioriteren**. Welke opgaven vinden we urgent? En voor welke voelen we energie? **Hoe** pakken we ze aan? En met **wie**? Ook hier voerden we het gesprek in twee rondes, met vier thema's:

- (1) *Groene en gezonde leefomgeving*
- (2) *Veilig en bereikbaar*
- (3) *Klimaatbestendig ontwikkelen*
- (4) *Betrokken en actieve mensen*

Stellingen: Eens of oneens?

We legden de aanwezigen een drietal prikkelende stellingen voor. Men moest kiezen voor 'eens' of 'oneens'. Er is geen goed of fout: het draaide om (luisteren naar elkaars) argumenten. Hieronder een greep uit de reacties.

Stelling 1 - Af en toe water op straat, dat moeten we gewoon accepteren

EENS: "Het is niet te doen (zowel financieel als uitvoerend) om overal water op straat te voorkomen. We moeten wel de kans beperken."

ONEENS: "Als we nu al af en toe water op straat toestaan, dan vind ik dat niet spreken van ambitie."

Stelling 2 - Vaker hitte in huis is niet erg, zo lang je maar buiten een koele plek kunt opzoeken

EENS: "Ja, maar dan moeten die koele plekken er wel zijn en moet de buitenruimte zodanig ingericht zijn dat je er prettig kunt verblijven. Daarnaast moet de plek makkelijk te bereiken zijn."

ONEENS: "Voor scholen is dit geen optie. Je kan niet met een hele klas buiten gaan zitten vanwege de concentratie van leerlingen. Daarom moet je voor (school)gebouwen ook maatregelen nemen om het binnenklimaat koel te houden op warme dagen."

Stelling 3 - Gebiedsontwikkelingen moeten altijd klimaatrobuust worden gerealiseerd, ook al vraagt dit om grotere budgetten

EENS: "We moeten er als gemeente alles aan doen om de gemeente klimaatrobuust te houden, juist als het klimaat extremer wordt."

ONEENS: "Ik vraag mij af hoe realistisch dit is. Ontwikkelaars moeten al aan zoveel eisen voldoen en maken daar extra kosten voor. Je moet het vooral goed laten aansluiten op alle andere eisen en wensen bij een ontwikkeling."

Praatkaarten

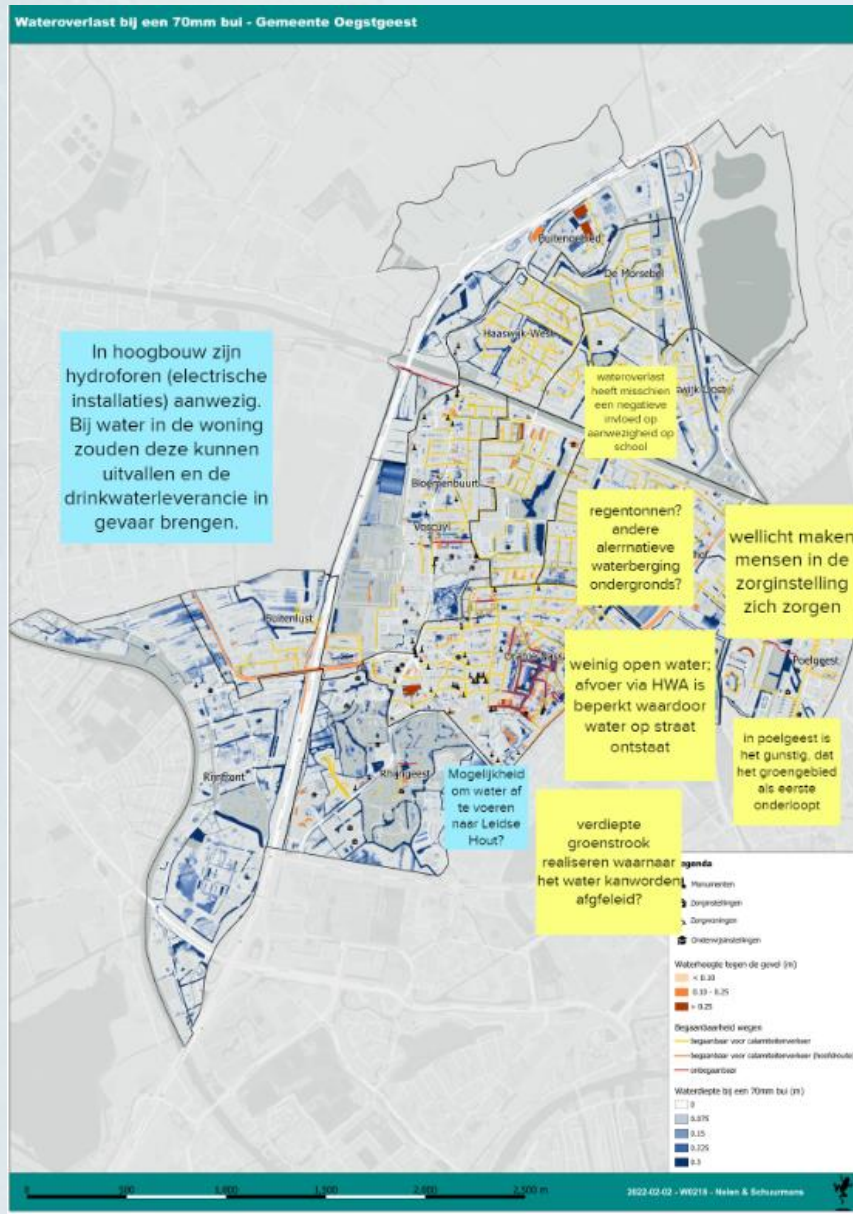
Tijdens de parallelsessies werden aan de hand van 'praatkaarten' de knelpunten en (on)aanvaardbare risico's bij extreme hitte, hevige regenval (wateroverlast), droogte en overstroming opgehaald en besproken.

Per praatkaart konden de deelnemers met post-its knelpunten en andere opmerkingen, zoals ideeën voor oplossingen aangeven. Ook kon men aangeven wat ze als minimum vereiste voor klimaatadaptatie zien, en wat men als wensen heeft. We gingen in gesprek aan de hand van de volgende vragen:

- Klopt deze praatkaart met jullie beeld van Oegstgeest?
- Waar zijn de problemen?
- Waarom is dat een probleem?
- Hoe erg vind je dat probleem?

Op de volgende pagina's staan de resultaten per 'praatkaart' weergegeven. Deze inventarisatie van mogelijke knelpunten bij alle stakeholders, vormt de input voor sessie 2 (over oplossingsrichtingen en samenwerkingen).

Praatkaart: Wateroverlast

Eisen:

voorkomen
onderbreking
waterlevering

Toegankelijkheid
hulpdiensten

uitval elektra

Calamiteitenverkeer
moet altijd toegang
hebben.

Wensen:

in gebieden met
wateroverlast kijken of er
mogelijkheden zijn voor
alternatieve
bergingsvoorzieningen
(infiltratiekratten,
bergingskelders, groene
daken, etc)

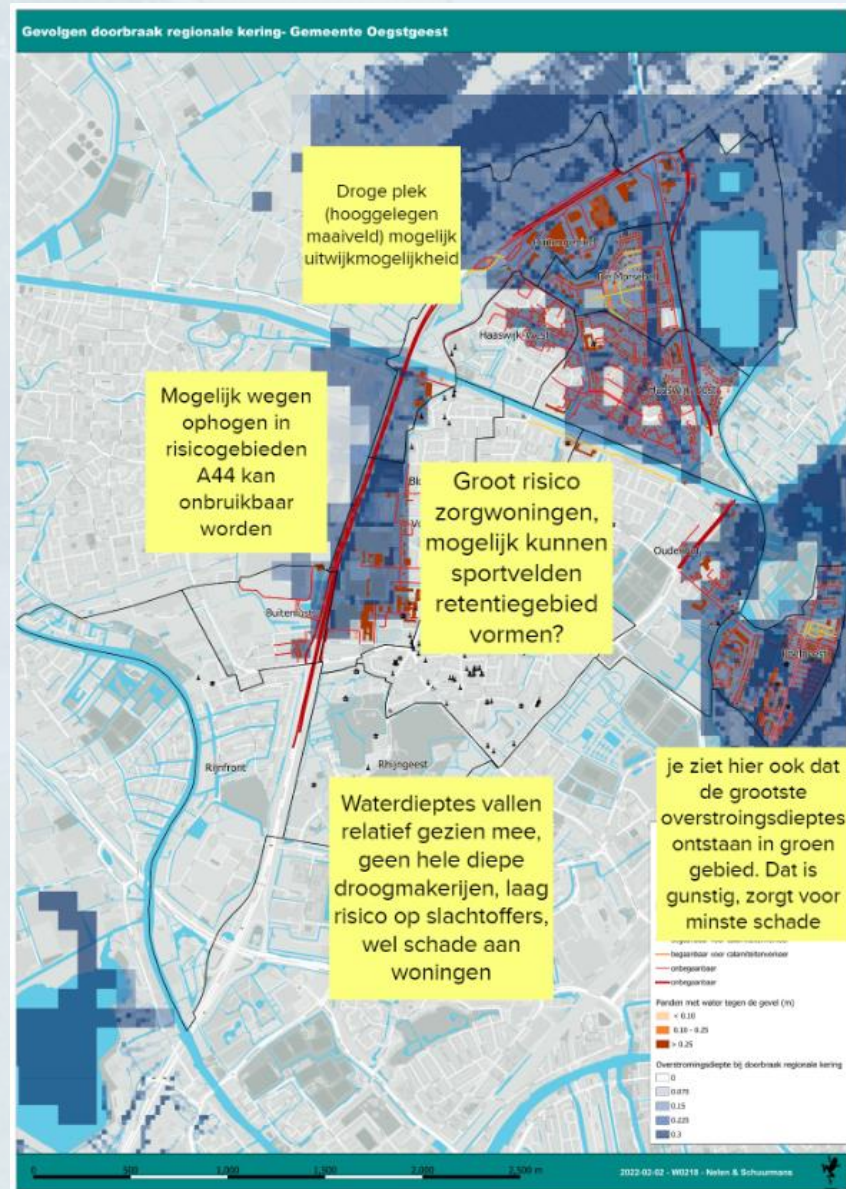
Van water overlast
naar lust Infiltreren
(diep) om
strategische
zoetwateropslag te
creeeren

Koppel kansen benutten om
klimaat adaptief in te richten
nav vervangingsopgave
(riool) bv wegprofielen voor
water afvoer en infiltratie
technieken

Geïnfiltreerd
water gebruiken
bij droogte en
hite stress
bestrijding

hemelwater
verordening ook
voor bestaand
gebied opstellen

Praatkaart: Overstroming

Eisen:

Geen dodelijke slachtoffers door overstroming

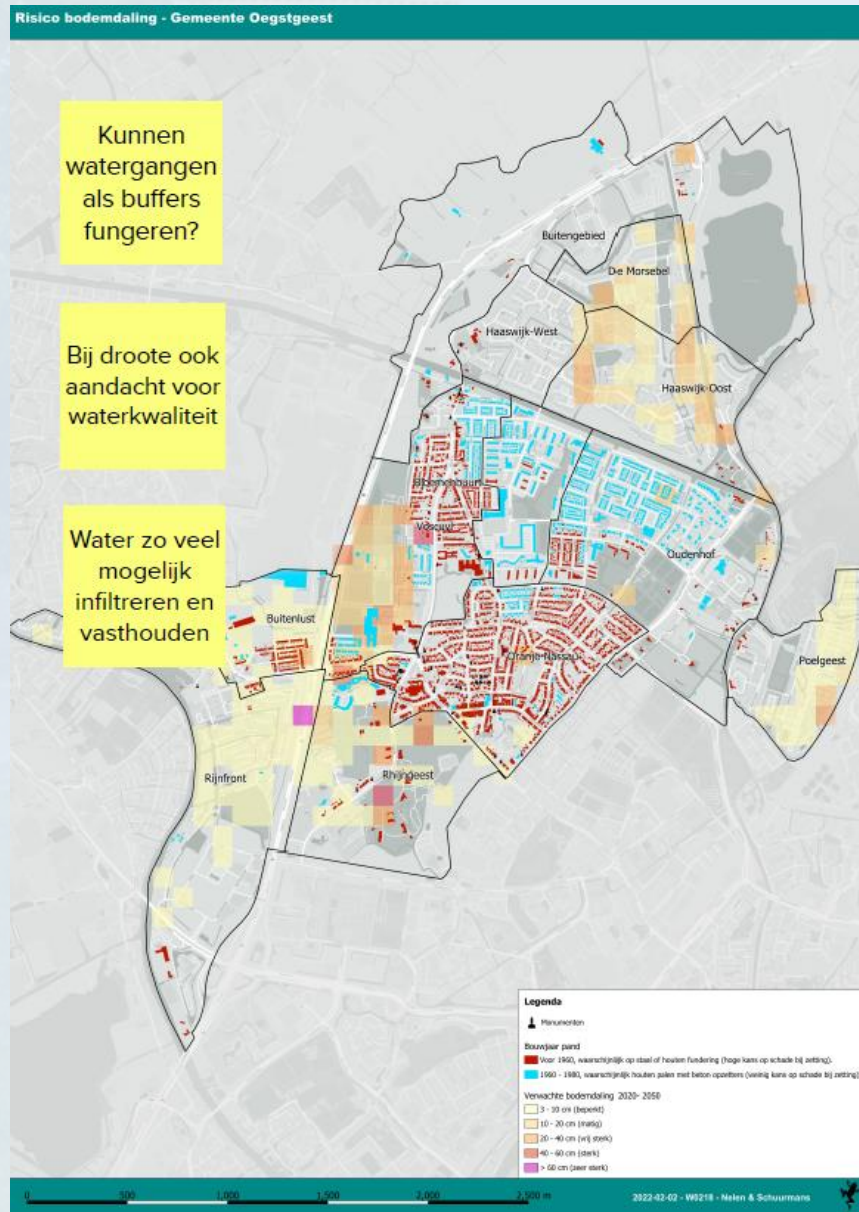
Geen extra risico voor zorgwoningen

Wensen:

Relateer schade aan andere polders

Probeer zoveel mogelijk water naar het groen te krijgen door slim inrichten van het maaiveld

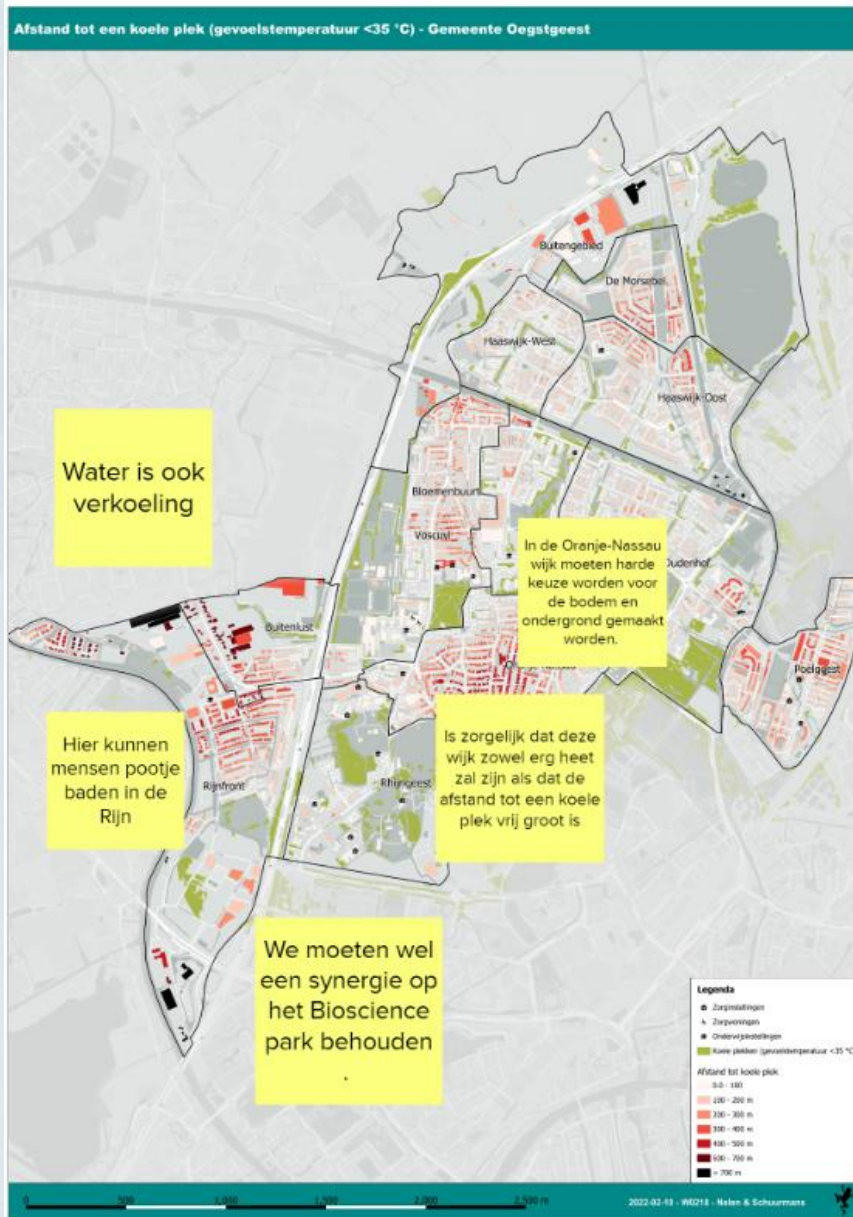
Praatkaart: Droogte

Eisen:

Wensen:

Praatkaart: Hitte (1)

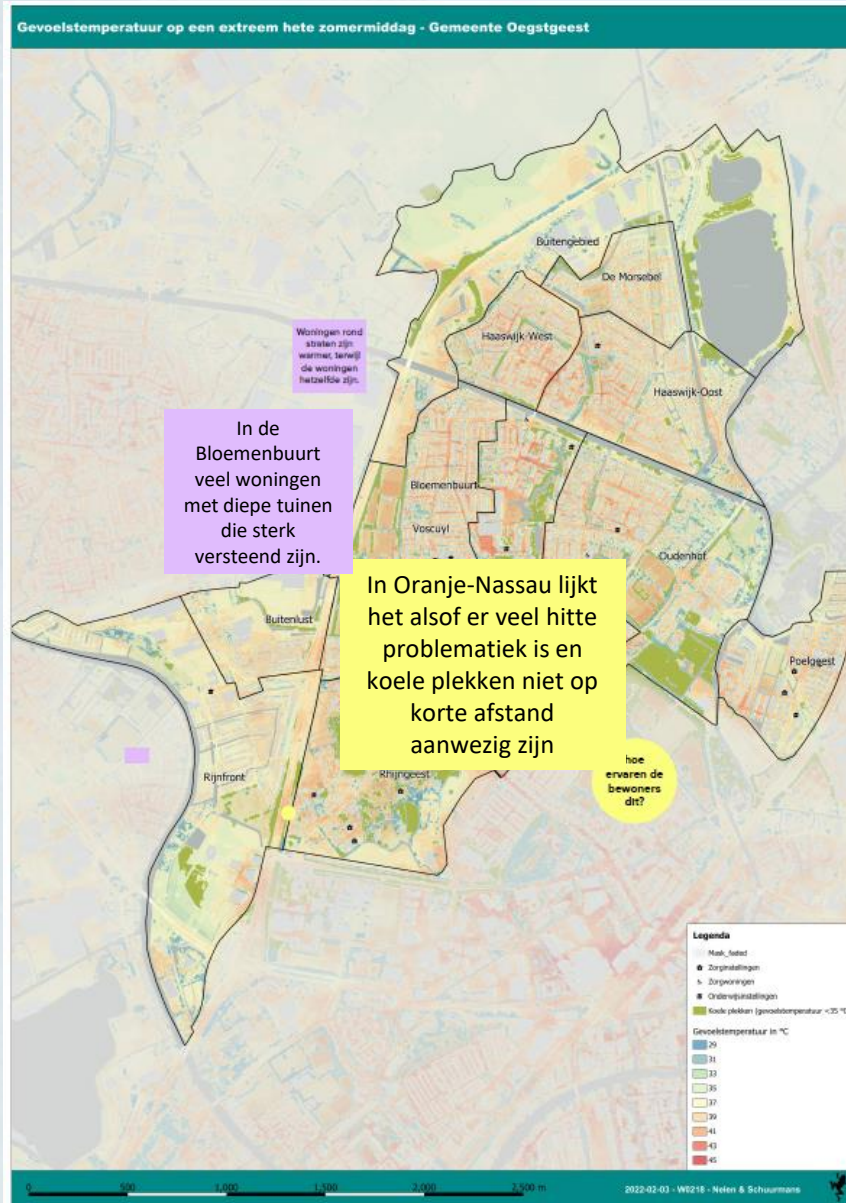

Eisen:

Wensen:

Kijk eerst naar de vergrijzende/meest kwetsbaren. Niet alleen naar verzorgingshuizen, maar ook naar demografie.

Praatkaart: Hitte (2)

Eisen:

Wensen:

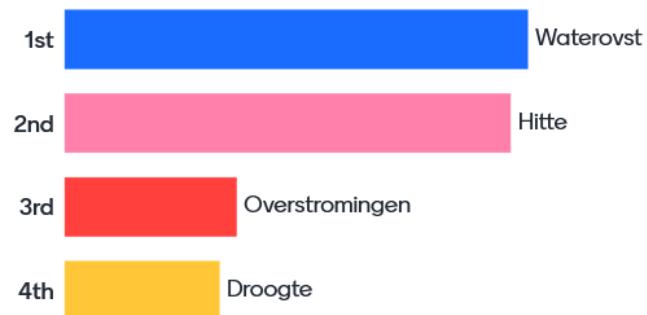
Ervaring van
bewoners
uitvragen m.b.t.
hitte en
toegankelijkheid

Betere
doorstroming van
lucht.

Plenaire terugkoppeling

Afsluitend vroegen we de deelnemers het volgende, om alvast een idee te krijgen wat volgens de deelnemers de komende jaren de meeste aandacht zou moeten krijgen:

Over welk thema binnen klimaatadaptatie maak je je het meeste zorgen?

Welke 3 opgaven zijn de grootste volgens jou n.a.v. dit risicodialoog?

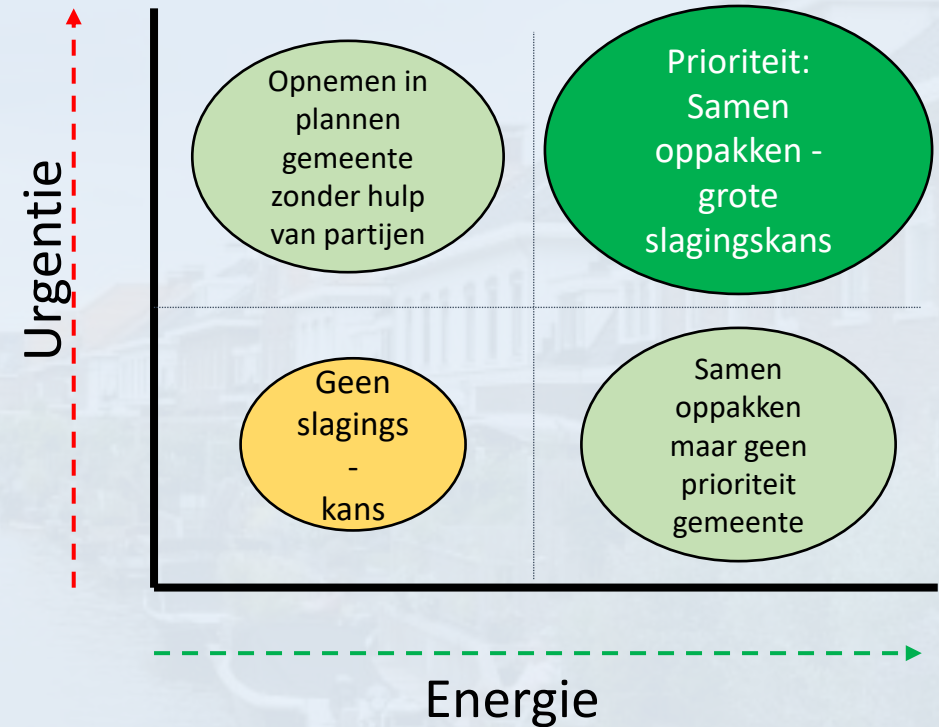
Samen klimaatbestendig via “deals”

Tijdens sessie 2 hebben we de genoemde knelpunten/opgaven uit sessie 1 geprioriteerd. Bij de geprioriteerde opgaven ervaren meerdere partijen een hoge urgentie en veel energie om de handen voor uit de mouwen te steken. Deze opgaven hebben daardoor een grote slagingskans, zie ook de figuur rechts.

De aanwezigen mochten twee thematafels kiezen om “deals” te gaan sluiten, door opgaven te voorzien van ideeën voor oplossingen en samenwerking. De deals tussen alle stakeholders vormen het belangrijkste resultaat van de sessie. De deals zijn op de volgende pagina's omschreven.

Status van de deals

De deals zijn een eerste aanzet tot samenwerking tussen de stakeholders. Het gaat om een onderlinge afspraak die niet bindend is. Het initiatief voor vervolg zal (in ieder geval) vanuit de bij de deals betrokken ambtenaren komen, na vaststelling van het nieuwe beleidsplan voor klimaatadaptatie.

Welke opgaven* worden het belangrijkste gevonden?

Deze vraag legden we in de parallelsessies – per omgevingsthema – aan de aanwezigen voor. Iedereen mocht er maximaal drie noemen. Hieronder ziet u per omgevingsthema welke opgaven het meeste werden genoemd. In de bijlage vindt u het volledige resultaat van deze prioritering.

Veilig en bereikbaar	Groene en gezonde leefomgeving	Klimaatbestendig ontwikkelen	Betrokken en actieve mensen
→ Beschermen vitale infrastructuur (zoals hydroforen in hoogbouw voor drinkwaterlevering) → Begaanbaar houden hoofdwegen	→ Terugdringen hoeveelheid verharding (ook kunstgras) → Terugdringen hittestress en meer groen in Oranje-Nassau → Vasthouden van regenwater (infiltreren of bergen) op openbaar terrein, op eigen terrein (hemelwaterverordening) → Verbeteren oppervlaktewaterkwaliteit bij hitte/droogte	→ Water en bodem sturend bij (her)ontwikkelingen → Klimaatadaptatie meekoppelen bij herinrichtingen openbare ruimte → Eisen voor klimaatadaptatie bij nieuwbouw → Bij (her)ontwikkelingen altijd over (project- of gemeente)grenzen heen kijken: kun je opgave van naastgelegen wijk oplossen?	→ Bewustwording vergroten bij inwoners over klimaatadaptatie → Mensen verleiden tot actie (bv. met Steenbreek, NK Tegelwippen, uitdelen regentonnen en/of subsidie) → Bewustwording vergroten over de risico's van klimaatverandering

* We hebben de opgaven geformuleerd op basis van de genoemde risico's en kansen tijdens sessie 1.

Resultaten veilig en bereikbaar

Sessie
2

Deal 1 – Veilig en bereikbaar	
Wat is het knelpunt?	Beschermen vitale infrastructuur (zoals hydroforen in hoogbouw voor drinkwaterlevering)
Wat wordt er al gedaan?	• Kwetsbaarheden zijn in beeld gebracht met de stresstest • Dunea controleert hoogtes van drinkwaterinstallaties • Bij onderhoud wordt er gekeken naar mogelijkheden (meekoppelkansen) voor klimaatadaptatie • Mogelijk wordt er bij nieuwbouw naar de vitale infrastructuur en juiste inrichting gekeken, maar dit is een aanname
Wat kan een goede aanpak zijn?	1. Bestaande infrastructuur: Klimaatstresstest als uitgangspunt om toekomstvast de bestaande infrastructuur te verbeteren bij groot onderhoud / herontwikkeling. 2. Nieuwe infrastructuur: Klimaatadaptatie meenemen bij de aanleg van vitale infrastructuur Wat is hiervoor nodig: • Tijd/ruimte nodig om na te denken hoe de infrastructuur beter te beschermen (onderzoek) • Integraal gaan werken door al vroegtijdig, tijdens de ontwikkelfase de desbetreffende nutsbedrijven aan tafel te hebben • Eisen en richtlijnen zijn nodig voor (her)ontwikkelingen, voor zowel overheden als de nutsbedrijven. Niet de focussen op een minimale eis, maar richten op een gouden standaard.
Welke partijen zijn nodig?	Rijksoverheid, Provincie, Gemeente, Hoogheemraadschap, Beheerders infrastructuur, Nutspartijen
Wie neemt de regie?	Gemeente
Welke middelen zijn nodig?	Tijd voor overleg en integraal (samen)werken, onderzoeksbudget.

Resultaten groene en gezonde leefomgeving

Sessie
2

Deal 2 – Groene en gezonde leefomgeving	
Wat is het knelpunt?	Terugdringen hoeveelheid verharding (inclusief kunstgras)
Wat wordt er al gedaan?	• Operatie Steenbreek (misschien niet genoeg) • Bon voor een regenton en andere initiatieven (duurzaam dorp) • Groen blauwe schoolpleinen via subsidies. • Wooncorporatie is bezig met inrichting groen rondom woningen.
Wat kan een goede aanpak zijn?	Openbaar terrein: • Opheffen van parkeerplaatsen (zoals in Leiden), gecombineerd met het stimuleren van deelauto's • Parkeerplaatsen waterdoorlatend maken • Wegen zelf laten infiltreren • Groene daken en meer groen op terreinen van openbare gebouwen (het goede voorbeeld) Particulier terrein: • Regels toevoegen over hoeveel verharding in je tuin te leggen + geen auto's in tuinen parkeren. • Met wooncorporaties in gesprek gaan over nieuwe plannen en hoe dan de tuin wordt opgeleverd • (Stimuleren van) aanleg groene daken • (Stimuleren van) vergroenen bedrijventerreinen
Welke partijen zijn nodig?	Wooncorporaties, inwoners, bedrijven, gemeente, sportverenigingen, winkeliersverenigingen, scholen
Wie neemt de regie?	Gemeente
Welke middelen zijn nodig?	Omgevingswet, budget voor groen, budget voor subsidie, mentaliteit, kennis en expertise

Resultaten groene en gezonde leefomgeving

Sessie
2

Deal 3 – Groene en gezonde leefomgeving	
Wat is het knelpunt?	Verbeteren oppervlaktewaterkwaliteit ten tijden van hitte en droogte
Wat wordt er al gedaan?	<i>Niet ingevuld</i>
Wat kan een goede aanpak zijn?	• Meekoppelkansen benutten: als je een watergang verbreedt, zorg dan voor een natuurlijke inrichting/ barrières tegen vervuiling • Watergangen met elkaar verbinden • Zoetwatervoorraden aanleggen om in tijde van droogte te gebruiken
Welke partijen zijn nodig?	<i>Niet ingevuld</i>
Wie neemt de regie?	<i>Niet ingevuld</i>
Welke middelen zijn nodig?	<i>Niet ingevuld</i>

Resultaten groene en gezonde leefomgeving

Sessie
2

Deal 4 – Groene en gezonde leefomgeving	
Wat is het knelpunt?	Terugdringen hittestress en meer groen in Oranje-Nassau
Wat wordt er al gedaan?	• Bomen gekapt en teruggeplaatst (zijn nog klein). Maar deze hebben wel meer groeiruimte gekregen. • Kruispunten zijn van een lichter materiaal gemaakt dan het standaard donkere steen/asfalt
Wat kan een goede aanpak zijn?	• Meer bomen (wat voor soort? Frans klimaat?) • Meer oppervlaktewater in de wijk toevoegen (water graven, misschien groenstroken toevoegen) • Welke ruimte ga je groen maken? (parkeerplekken) • Advies aan bewoners hoe hittestress tegen te gaan.
Welke partijen zijn nodig?	Gemeente, bewoners
Wie neemt de regie?	Gemeente
Welke middelen zijn nodig?	Budget voor groen, kennis over de juiste boomtypes.

Resultaten groene en gezonde leefomgeving

Sessie
2

Deal 5 – Groene en gezonde leefomgeving	
Wat is het knelpunt?	Vasthouden van regenwater (infiltreren of bergen) op openbaar terrein, op eigen terrein (hemelwaterverordening) (hergebruiken)
Wat wordt er al gedaan?	• Hemelwaterverordening (ligt momenteel bij het College, is in de maak) • Komt terug in het integrale waterketenplan • Minimale eis van het hoogheemraadschap • Gemeente Oegstgeest is aangesloten bij Operatie Steenbreek • Om tafel met de universiteit Leiden
Wat kan een goede aanpak zijn?	• Hergebruik van hemelwater toevoegen aan de verordening (staat er nu nog niet in). • Mensen adviseren over hoe het vergroenen van de tuin/bedrijventerrein (via een klimaatloket). • Tuincentrum dat mensen gaat adviseren. • Aanbieden van een tuinarchitect. • Afspraken maken over wat voor materiaal er wordt gebruikt bij aanleg of onderhoud van assets. • Stimuleren middels kosten? Of subsidies voor groene tuinen.
Welke partijen zijn nodig?	Gemeente, grondeigenaren, hoogheemraadschap, Dunea (verminderen van drinkwaterverbruik), tuincentra
Wie neemt de regie?	Gemeente
Welke middelen zijn nodig?	Beleidskaders/beleid, budget (uit o.a. GRP en impulsgelden Rijk), minimale eisen of een gouden standaard, communicatie, Klimaatloket.

Resultaten klimaatbestendig (her)ontwikkelen

Sessie
2

Deal 6 – Klimaatbestendig (her)ontwikkelen	
Wat is het knelpunt?	Klimaatadaptatie meekoppelen bij herinrichtingen (bijv. geïnitieerd door de energietransitie, rioolvervanging e.d)
Wat wordt er al gedaan?	• Gemeente: Groen- en waterbeleid, wens om het een plekje te geven in een hemelwaterverordening, wens om het bij projecten klimaatadaptatie in te brengen. • Hoogheemraadschap & gemeente & Dunea: integraal waterketenplan in de Leidse regio (afkoppelen, basis hemelwaterverordening) • Hoogheemraadschap van Rijnland bekijkt: aanpassen regels/normen nodig voor klimaatadaptatie?
Wat kan een goede aanpak zijn?	• Team duurzame ontwikkeling van de gemeente vroegtijdig betrekking bij een ontwikkeling • Wat we zelf als gemeente ontwikkelen: klimaatbestendig doen (kleine ontwikkelingen, kansen grootst) • Handvatten meegeven aan ontwikkelaars specifiek voor klimaatadaptatie • Ondertekenen Conventant Klimaatadaptief bouwen prov. Zuid-Holland • Basislijst eisen, per wijk aanvullende eisen afhankelijk van bodemgesteldheid e.d. • Term “duurzaamheid”: begrip verbreden! Duurzaamheid is ook gezond water, klimaatadaptatie en groen
Welke partijen zijn nodig?	• Afdelingen duurzaamheid, ruimte, beheer en onderhoud • Hoogheemraadschap Rijnland voor inbreng kennis en mogelijk ook strengere eisen • Partners in de ondergrond (zoals drinkwater, warmtekoude infra e.d.) • Ontwikkelaars / grondeigenaren (zoals BioScience Park van de Leiden Universiteit) • Politiek • Provincie • Inwoners participeren, en praten bijv. mee over ideeën.
Wie neemt de regie?	Overheid (in de meeste gevallen de gemeente): organiseert loket / omgevingstafel
Welke middelen zijn nodig?	Tijd, budget

Resultaten betrokken en actieve mensen

Sessie
2

Deal 7 – Betrokken en actieve mensen	
Wat is het knelpunt?	Mensen verleiden tot actie (bv. met Steenbreek, NK Tegelwippen, uitdelen regentonnen en/of subsidie)
Wat wordt er al gedaan?	• Er zijn energiecoaches, opstart is bezig (door corona vertraagd) • Adopteer een boomspiegel: loopt als een trein!
Wat kan een goede aanpak zijn?	• Wens gemeente Oegstgeest om subsidie te gaan uitgeven voor groene daken en gevels • Slimme regentonnen die je de tuin in laat lopen bij droge perioden • Hoveniers benaderen met het bericht: het moet anders! • Klimaatplein in tuincentrum Oegstgeest realiseren (goed voor klimaatadaptatie EN de insecten) • Duurzaamheidseducatie (via duurzaamheidseducatiecentrum) • Vroegtijdig betrokken zijn bij ontwikkelingen (voorheen vaak niet klimaatbestendig uitgevoerd, zoals bv. De Boeg, terrein La France, Almondehoeve, en recent nog ASC terrein) • Verleiden bij 'levensgebeurtenissen', zoals bij het kopen van een nieuw huis. Zorg dan dat je erbij bent! • Coronasituatie benutten om waarde van groen onder de aandacht te brengen • Andere aanpak voor inwoners dan voor bedrijven (andere stimuli nodig) • Inwoners: stimuleren, sociale druk. Bedrijven: eisen. • Inwoners tips geven / op weg helpen bij aanplant en beheer gezamenlijke stukjes groen • Schooltuintjes weer invoeren
Welke partijen zijn nodig?	Hoveniers, tuincentra, Gemeente, Gemeenteraad / politiek, Woningbouwvereniging, Makelaars, Milieu-educatief centrum (MEC) (verbonden aan IVN, bestaat uit vrijwilligers), Individu / inwoners, Duurzaam dorp Oegstgeest
Wie neemt de regie?	• Gemeente, en dan langzaam overdragen aan bewoners (dan loopt het) • Onderwijs (wat betreft de inhoud van lessen)
Welke middelen zijn nodig?	Budget voor subsidie en voor acties / activiteiten

Resultaten betrokken en actieve mensen

Sessie
2

Deal 8 – Betrokken en actieve mensen	
Wat is het knelpunt?	Inwoners nog onvoldoende bewust van eigen handelingsperspectief. We willen de bewustwording vergroten bij inwoners (mitigerend) over: • de nadelen van verharding, en; • de voordelen van groen in tuinen (bv. Bloemenbuurt)
Wat wordt er al gedaan?	• We zijn al aangesloten bij operatie Steenbreek: inwoners kunnen hun tegels omruilen voor planten • Rijnland: subsidie voor groenblauwe initiatieven • Gemeente Oegstgeest: gagoed website (Klimaatatlassen) • WBP6: posters in bibliotheken opgehangen
Wat kan een goede aanpak zijn?	• Rijnland gaat een pilot starten (in Alphen) met tuincentrum met het inrichten van een klimaatplein, ook interessant voor Oegstgeest? • Klimaatadaptatie als onderwerp meegeven aan de (nu nog) energiecoaches → duurzaamheidscoaches • Gastlessen over klimaatadaptatie (door Rijnland, Dunea en de gemeente) • Actiever samenwerken met bewonersverenigingen
Welke partijen zijn nodig?	Betrekken bewonersverenigingen (zoals de 2 bewonersgroepen bij Rijngeest)
Wie neemt de regie?	Gemeente, Hoogheemraadschap
Welke middelen zijn nodig?	Budget voor (voortzetten) communicatiecampagnes en andere bewustwordingsacties

Vervolg

Jullie inbreng vormt een bron van informatie voor de ‘Klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda 2022-2027’. Dit is het beleidsplan dat de gemeenten, samen met het hoogheemraadschap van Rijnland, momenteel opstelt voor een structurele, gezamenlijke aanpak om Oegstgeest klimaatbestendig te maken richting 2050. Hierin zullen ook de “deals” een plek gaan krijgen. We verwachten dat deze plannen voor de zomer van 2022 in concept gereed zijn; **jullie worden op de hoogte gehouden van de resultaten.**

We hopen dat de sessies jullie hebben geïnspireerd en (verder) hebben gemotiveerd. Jullie hebben dat in elk geval (ook) bij ons teweeg gebracht! Met beide sessies legden we de basis voor samenwerken aan klimaatadaptatie. We hopen jullie in de toekomst weer te treffen om samen werk te maken van een klimaatbestendige regio. Het initiatief voor vervolg zal (in ieder geval) vanuit de bij de deals betrokken ambtenaren komen.

Wij danken jullie hartelijk voor de enthousiaste deelname en actieve inbreng tijdens de klimaatrisicodialogen!

Bijlage – prioritering opgaven subsessie 1 ronde 1

Veilig en bereikbaar

- ★★ • Begaanbaar houden hoofdwegen
- ★ • Begaanbaar houden kleinere wegen voor calamiteitenverkeer
- Beschermen kwetsbare (zorg)woningen en monumenten
- ★ • Beschermen vitale infrastructuur (bv. uitval hydroforen in hoogbouw geeft drinkwaterleveringsproblemen)
- Anders, nl....

Groene en gezonde leefomgeving

- ★ • Verbeteren oppervlaktewaterkwaliteit bij hitte/droogte
- ★★★★★ ★ • Terugdringen hoeveelheid verharding (kunstgras)
- ★★ • Meer infiltratie en buffering water voor tijden van droogte
- ★★★★★ • Terugdringen hittestress en meer groen in Oranje-Nassau
- Terugdringen hittestress in en rondom scholen Oranje-Nassau
- ★ • Koele plekken in de buurt (zwemlocaties, groenblauwe structuren)
- ★★★★ • Vasthouden van regenwater (infiltreren of bergen) op openbaar terrein, op eigen terrein (hemelwaterverordening)
- ★★ • Grondwaterniveau
- ★ • Meer oppervlak aan groen

Bijlage – prioritering opgaven subsessie 1 ronde 2

Veilig en bereikbaar

- Begaanbaar houden hoofdwegen
- Begaanbaar houden kleinere wegen voor calamiteitenverkeer
- Beschermen kwetsbare (zorg)woningen en monumenten
- • Beschermen vitale infrastructuur (bv. uitval hydroforen in hoogbouw geeft drinkwaterleveringsproblemen)
- Anders, nl....

Groene en gezonde leefomgeving

- • Verbeteren oppervlaktewaterkwaliteit bij hitte/droogte
- • Terugdringen hoeveelheid verharding
- • Meer infiltratie en buffering water voor tijden van droogte
- Terugdringen hittestress en meer groen in Oranje-Nassau
- Terugdringen hittestress in en rondom scholen Oranje-Nassau
- Koele plekken in de buurt (zwemlocaties, groenblauwe structuren)
- • Vasthouden van regenwater (infiltreren of bergen) op openbaar terrein, op eigen terrein (hemelwaterverordening) (hergebruiken)
- • Grondwaterniveau
- Anders, nl...

Bijlage – prioritering opgaven subsessie 2 ronde 1

Betrokken en actieve mensen

- ★★★★ • Bewustwording vergroten bij inwoners (mitigerend)
 - over de nadelen van verharding, en;
 - de voordelen van groen in tuinen (bv. Bloemenbuurt)
- ★ • Bewustwording vergroten over de risico's van klimaatverandering
- ★ • Bewustwording vergroten bij beheerders flats over kwetsbaarheid van installaties (zoals hydroforen) voor wateroverlast/hitte
- ★★ • Mensen verleiden tot actie (bv. met Steenbreek, NK Tegelwippen, uitdelen regentonnen en/of subsidie)
 - Met hitteplan kwetsbare mensen gezond een hittegolf door helpen
 - Anders, nl...

Klimaatbestendig ontwikkelen

- ★ • Bioscience center Universiteit Leiden (grote ontwikkeling): aaneengeschakeld houden van de buitenruimte en klimaatadaptief inrichten
- ★★★★ • Klimaatadaptatie meekoppelen bij herinrichtingen geïnitieerd door de energietransitie, rioolvervanging e.d.
 - Anders, nl...

Bijlage – prioritering opgaven subsessie 2 ronde 2

Betrokken en actieve mensen

- Bewustwording vergroten bij inwoners (mitigerend)
 - over de nadelen van verharding, en;
 - de voordelen van groen in tuinen (bv. Bloemenbuurt)

- Bewustwording vergroten over de risico's van klimaatverandering
- Bewustwording vergroten bij beheerders flats over kwetsbaarheid van installaties (zoals hydroforen) voor wateroverlast/hitte

- Mensen verleiden tot actie (bv. met Steenbreek, NK Tegelwippen, uitdelen regentonnen en/of subsidie)

- Met hitteplan kwetsbare mensen gezond een hittegolf door helpen
- Anders, nl...

Klimaatbestendig ontwikkelen

- Bioscience center Universiteit Leiden (grote ontwikkeling): aaneengeschakeld houden van de buitenruimte en klimaatadaptief inrichten

- Klimaatadaptatie meekoppelen bij herinrichtingen geïnitieerd door de energietransitie, rioolvervanging e.d.

- Kansen op de locatie direct benutten voor de omliggende gebieden om knelpunten weg te nemen (dat betekent ook over gemeentegrenzen heen kijken)

- Let op bij droge zandruggen dat je daar waterpartijen realiseert die door regen gevoed wordt (Emmaplein, Oranjewijk, centrale vijver, sluit niet aan op de rest van het opp. water)

- Eisen bij nieuwbouw ipv adviseren (ook bij erfpacht)

Klimaatadaptatie

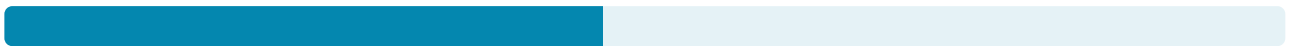
45 antwoorden

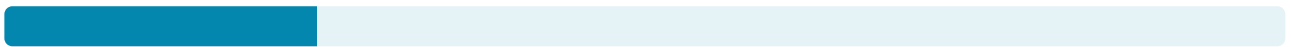
Maakt u zich zorgen over klimaatverandering?

45 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

Vaak 21 antw. 46.7%

Heel vaak 11 antw. 24.4%

Soms 11 antw. 24.4%

Nooit 1 antw. 2.2%

Zelden 1 antw. 2.2%

Wat merkt u van klimaatverandering in uw omgeving?

45 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

Overlast of schade door extreem weer (storm, hagel, wind) 30 antw. 66.7%

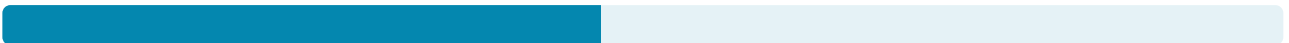
Overlast van regenwater op straat 26 antw. 57.8%

Vermindering of toename van bepaalde diersoorten 23 antw. 51.1%

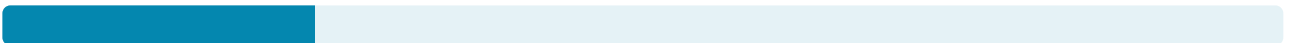
Droogte in tuin/bij beplanting 21 antw. 46.7%

Gezondheidsproblemen door hitte (slecht slapen, meer last van hooikoorts, warm in huis etc.) 12 antw. 26.7%

Overlast of schade aan woning door (regen)water of grondwater 11 antw. 24.4%

Geen gevolgen 1 antw. 2.2%

Weet ik niet 1 antw. 2.2%

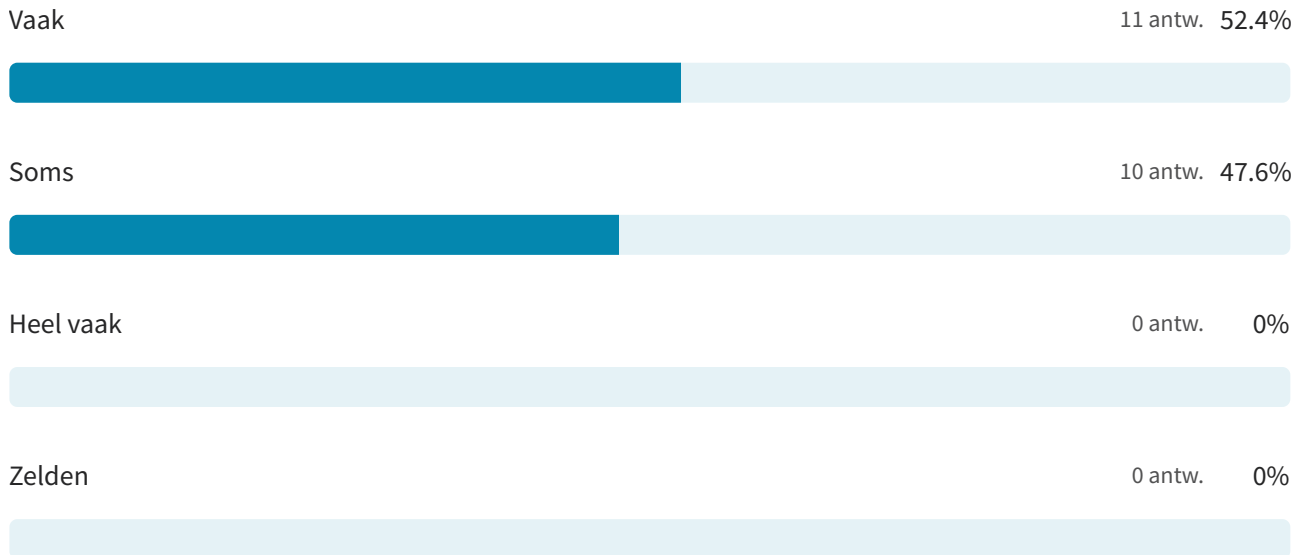

Other 0 antw. 0%

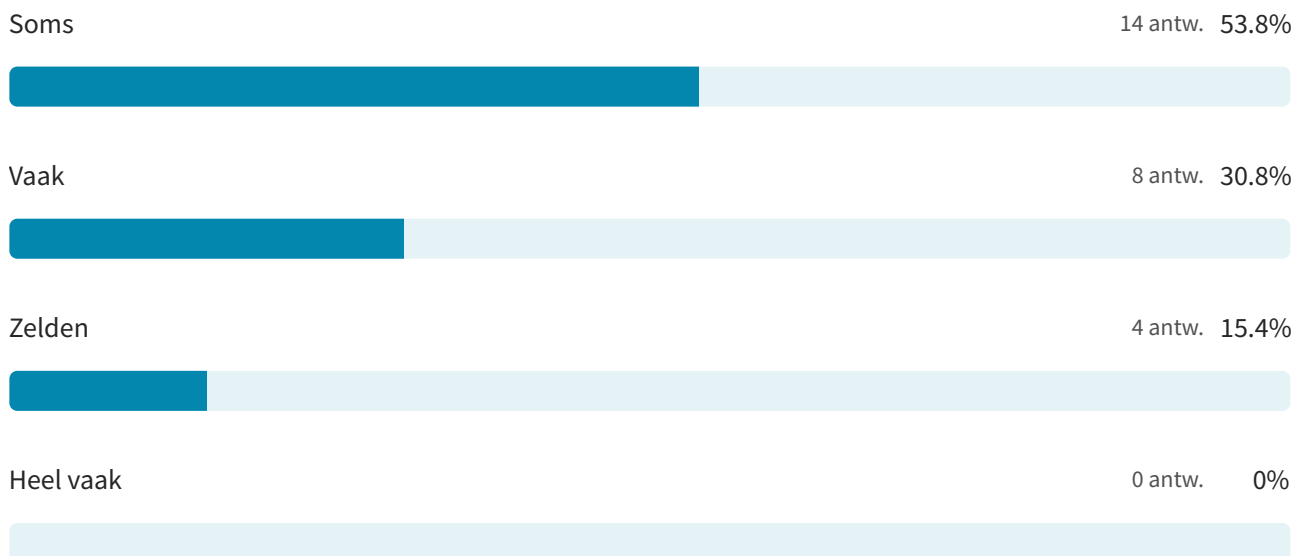
Hoe vaak merkt u droogte in de tuin?

21 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

Hoe vaak merkt u overlast van water in de straat?

26 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

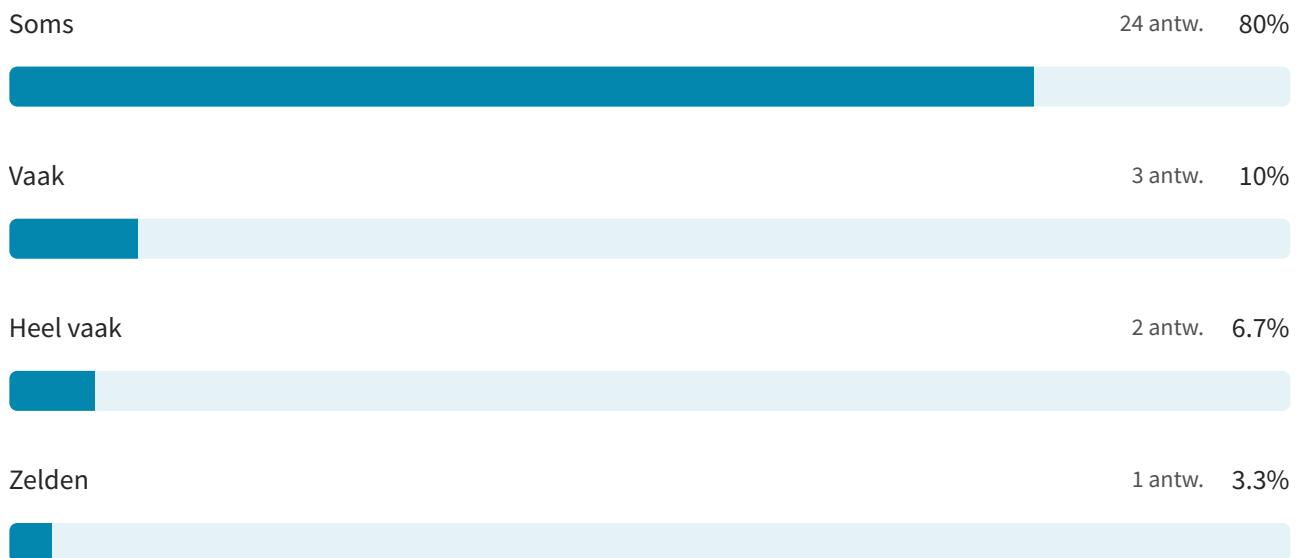
Hoe vaak merkt u schade aan uw woning door regen of grondwater?

11 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

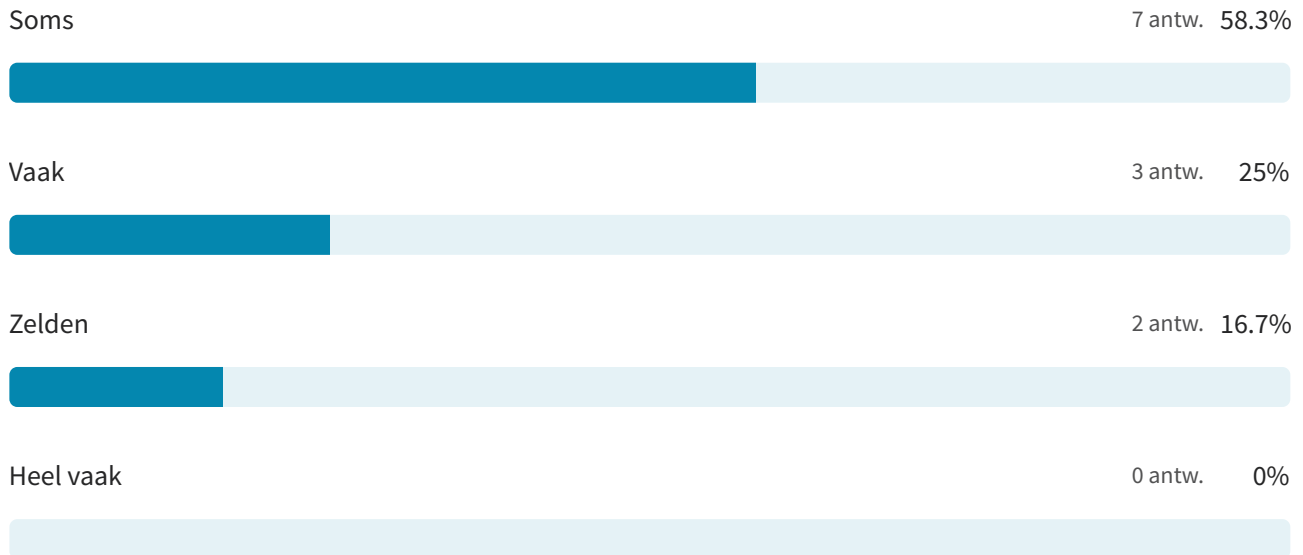
Hoe vaak merkt u overlast of schade door extreem weer (storm, hagel, wind)?

30 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

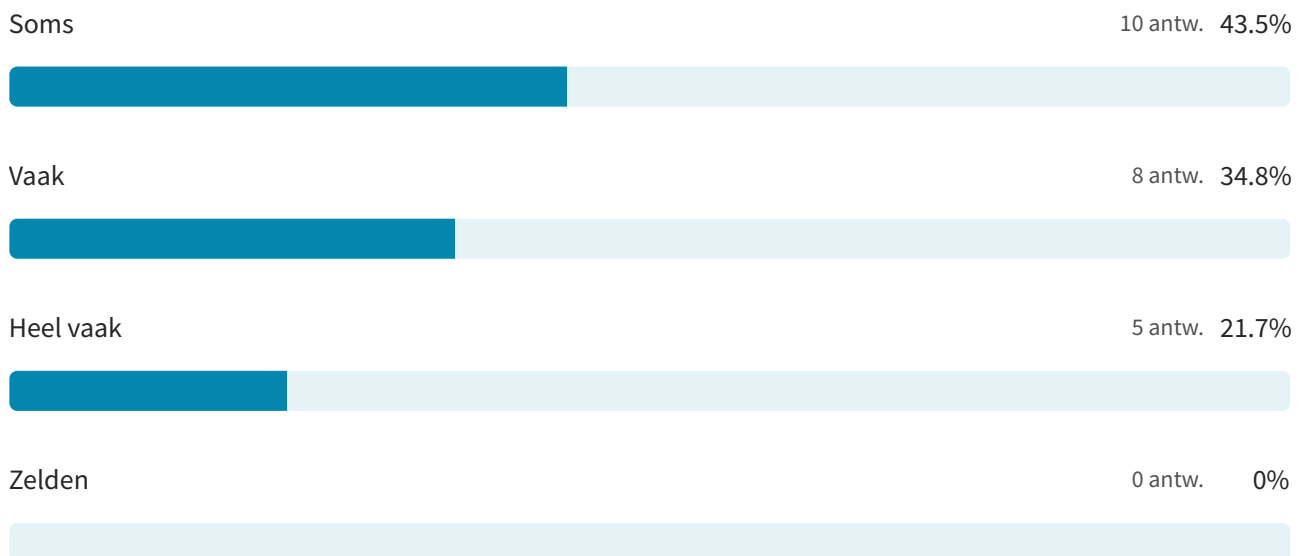
Hoe vaak merkt u gezondheidsproblemen door weersomstandigheden?

12 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

Hoe vaak merkt u vermindering of vermeerdering van bepaalde diersoorten?

23 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

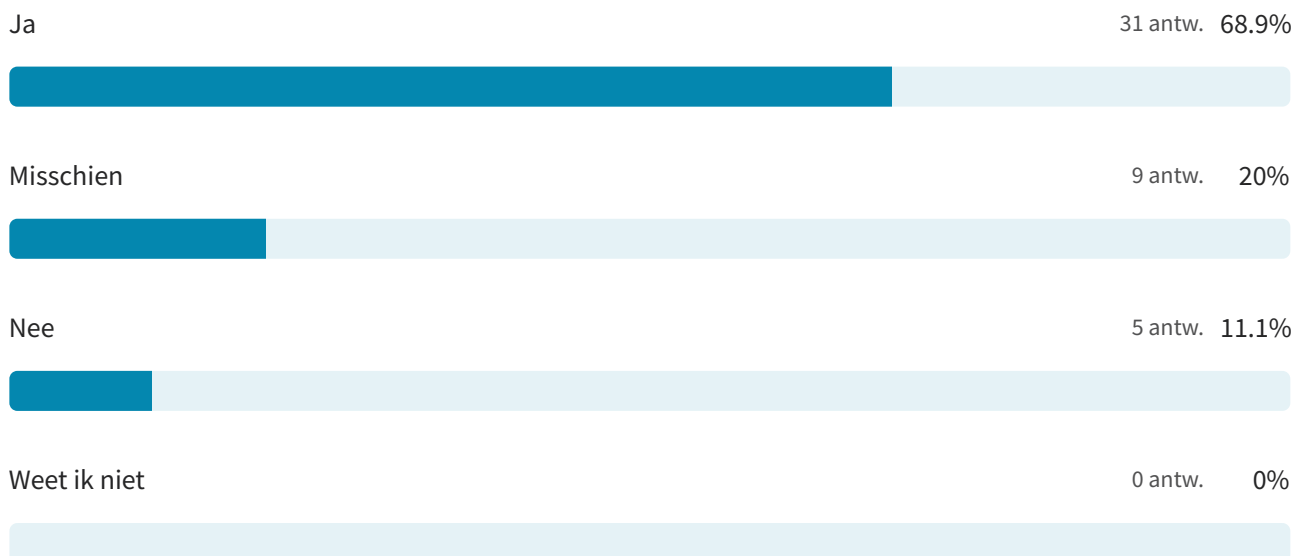
Verwacht u dat zware regenbuien de komende jaren vaker voor problemen (op straat of in huizen) gaan zorgen?

45 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

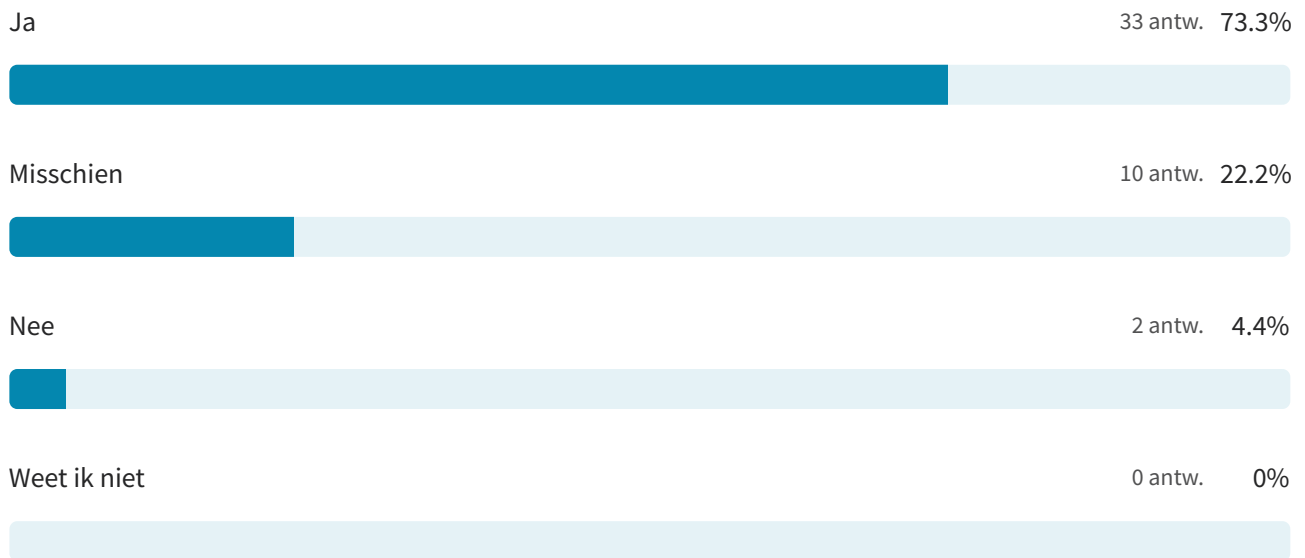
Verwacht u dat hitte de komende jaren vaker voor problemen gaat zorgen (slecht slapen, vaker allergieën door pollen, gevaarlijke insecten die het beter doen bij warm weer zoals de eikenprocessierups)?

45 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

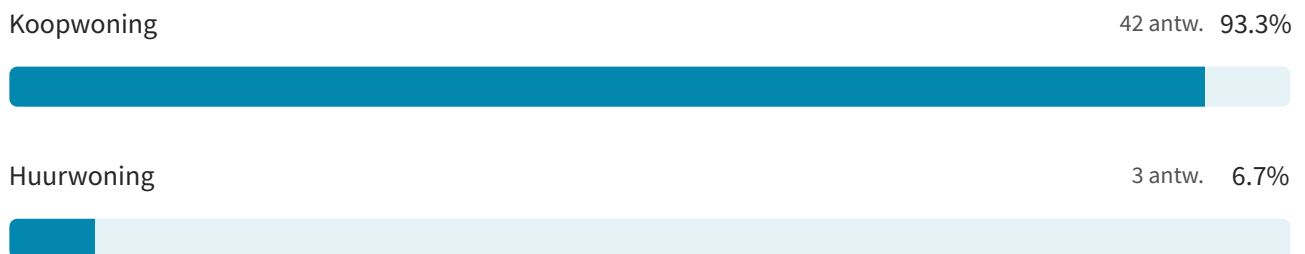
6 Verwacht u dat droogte de komende jaren vaker voor problemen gaat zorgen (slechte oogst, bodemdaling, sterfte van bomen/planten)?

45 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

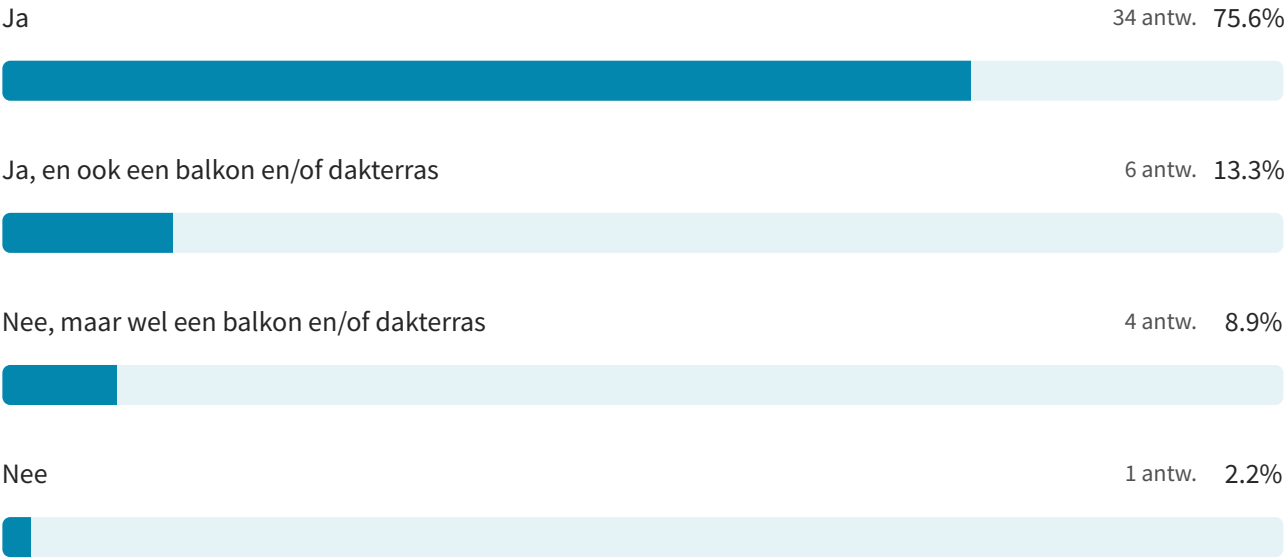
De gemeente wil graag weten in hoeverre u thuis aan de slag zou kunnen gaan met klimaatadaptatie. In wat voor woning woont u?

45 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

Heeft u een tuin?

45 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

Heeft u maatregelen genomen voor klimaatadaptatie in en rondom uw huis?

34 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

Ja, ik bescherm mijn woning tegen hitte met bijvoorbeeld zonwering, isolatie, ... 25 antw. 73.5%

Ja, minder tegels en meer groen in mijn tuin 25 antw. 73.5%

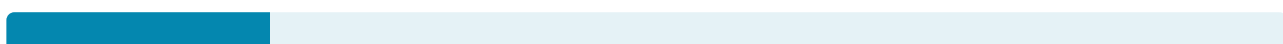
Ja, ik vang regenwater op (bijvoorbeeld in een regenton of vijver) 12 antw. 35.3%

Ja, de regenpijp is losgekoppeld van het riool 7 antw. 20.6%

Nee, maar ik heb het voornemen 7 antw. 20.6%

Ja, ik heb een groen dak 3 antw. 8.8%

Ja, verharding in de tuin die regenwater doorlaat (zoals waterdoorlatende tegels) 2 antw. 5.9%

Nee, ik heb hier geen ambities voor 1 antw. 2.9%

Ja, ik heb een groene gevel (een verticale tuin of muurtuin) 0 antw. 0%

Weet ik niet 0 antw. 0%

Other 0 antw. 0%

Heeft u maatregelen genomen voor klimaatadaptatie in en rondom uw huis?

6 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

Ja, minder tegels en meer groen in mijn tuin

6 antw. 100%

Ja, ik bescherm mijn woning tegen hitte met bijvoorbeeld zonwering, isolatie, ...

3 antw. 50%

Ja, ik heb planten op het balkon

3 antw. 50%

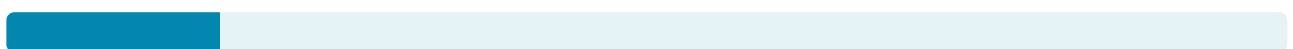
Ja, ik vang regenwater op (bijvoorbeeld in een regenton of vijver)

3 antw. 50%

Ja, de regenpijp is losgekoppeld van het riool

1 antw. 16.7%

Ja, ik heb een groen dak

0 antw. 0%

Ja, ik heb een groene gevel

0 antw. 0%

Ja, verharding in de tuin die regenwater doorlaat (zoals waterdoorlatende tegels)

0 antw. 0%

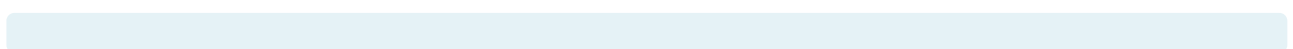
Nee, ik heb hier geen ambities voor

0 antw. 0%

Nee, maar ik heb het voornemen

0 antw. 0%

Weet ik niet

0 antw. 0%

Other

0 antw. 0%

Heeft u maatregelen genomen voor klimaatadaptatie in en rondom uw huis?

4 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

Ja, ik bescherm mijn woning tegen hitte met bijvoorbeeld zonwering, isolatie, ... 4 antw. 100%

Ja, ik heb planten op het balkon 4 antw. 100%

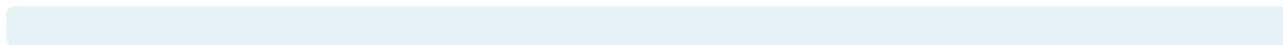
Ja, ik heb een groen dak 1 antw. 25%

Ja, ik heb een groene gevel 0 antw. 0%

Nee, ik heb hier geen ambities voor 0 antw. 0%

Nee, maar ik heb het voornemen 0 antw. 0%

Weet ik niet 0 antw. 0%

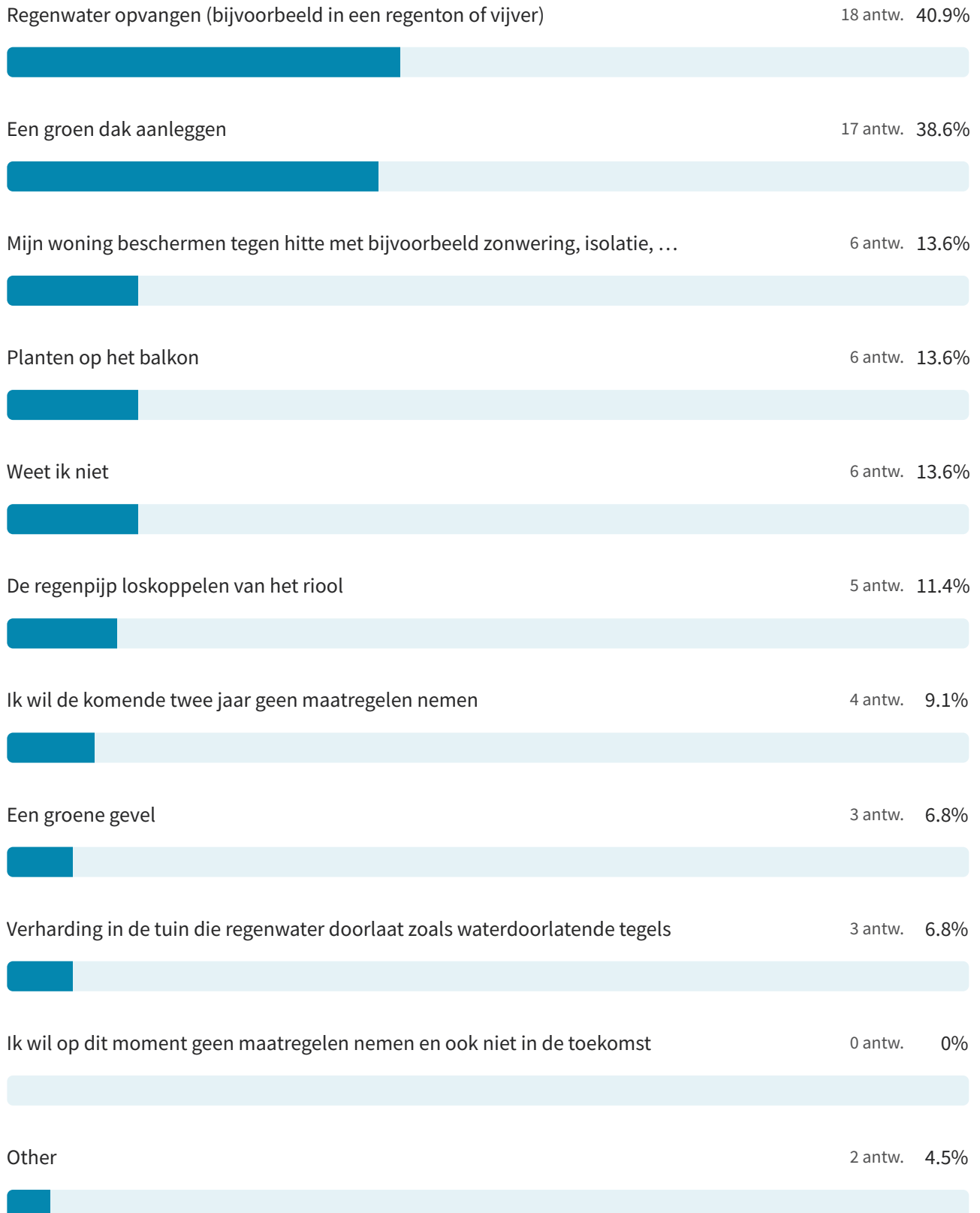

Other 0 antw. 0%

Welke maatregelen zou u de komende 2 jaar willen nemen voor klimaatadaptatie in en rondom uw huis?

44 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

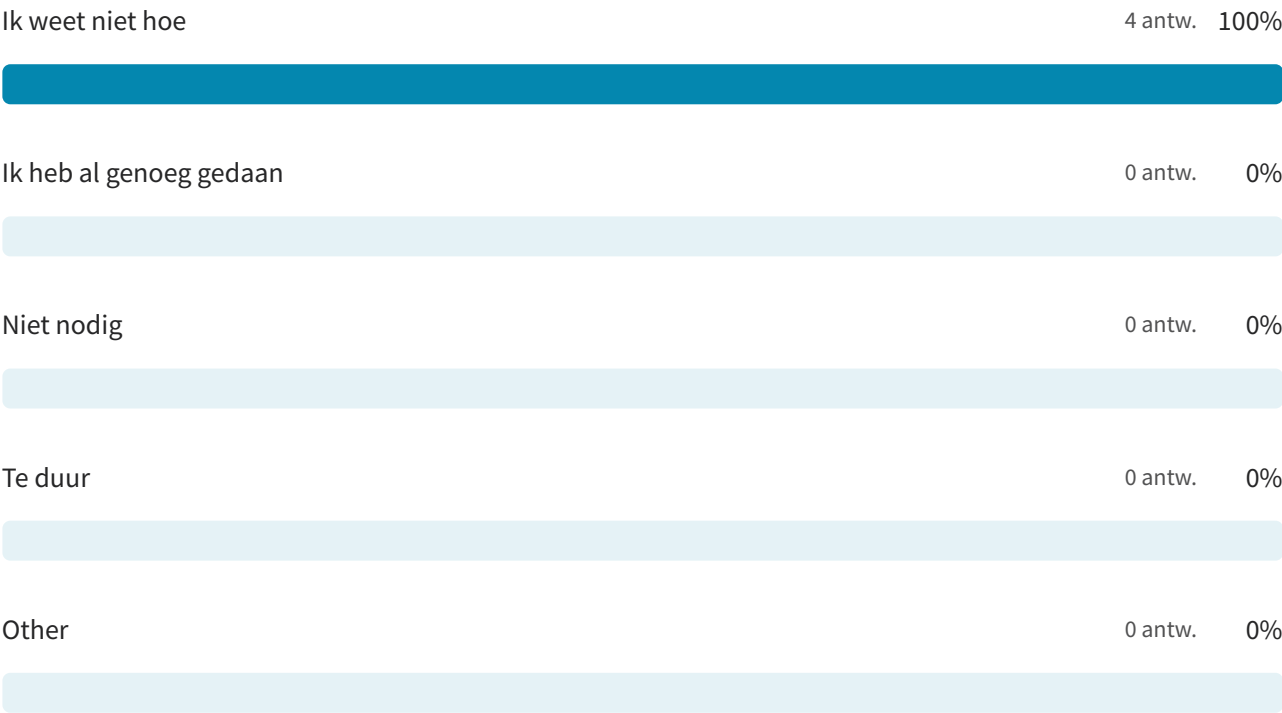
Wat zijn voor u de belangrijkste redenen om maatregelen te nemen? (meerdere antwoorden mogelijk)

0 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

Nobody answered this question yet

Wat zijn voor u de belangrijkste redenen om geen maatregelen nemen?

4 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

Investerings tegen klimaatverandering kosten geld. Bent u bereid om te investeren in klimaatadaptatie?

42 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

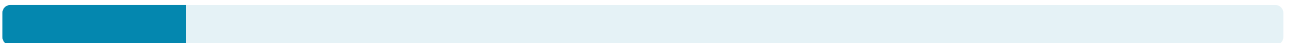
Ja, door te investeren in eigen maatregelen (zoals meer groen in mijn tuin) 33 antw. 78.6%

Ja, in de vorm van een hogere heffingen van de gemeente en het waterschap 16 antw. 38.1%

Weet ik niet 6 antw. 14.3%

Nee 2 antw. 4.8%

Other 0 antw. 0%

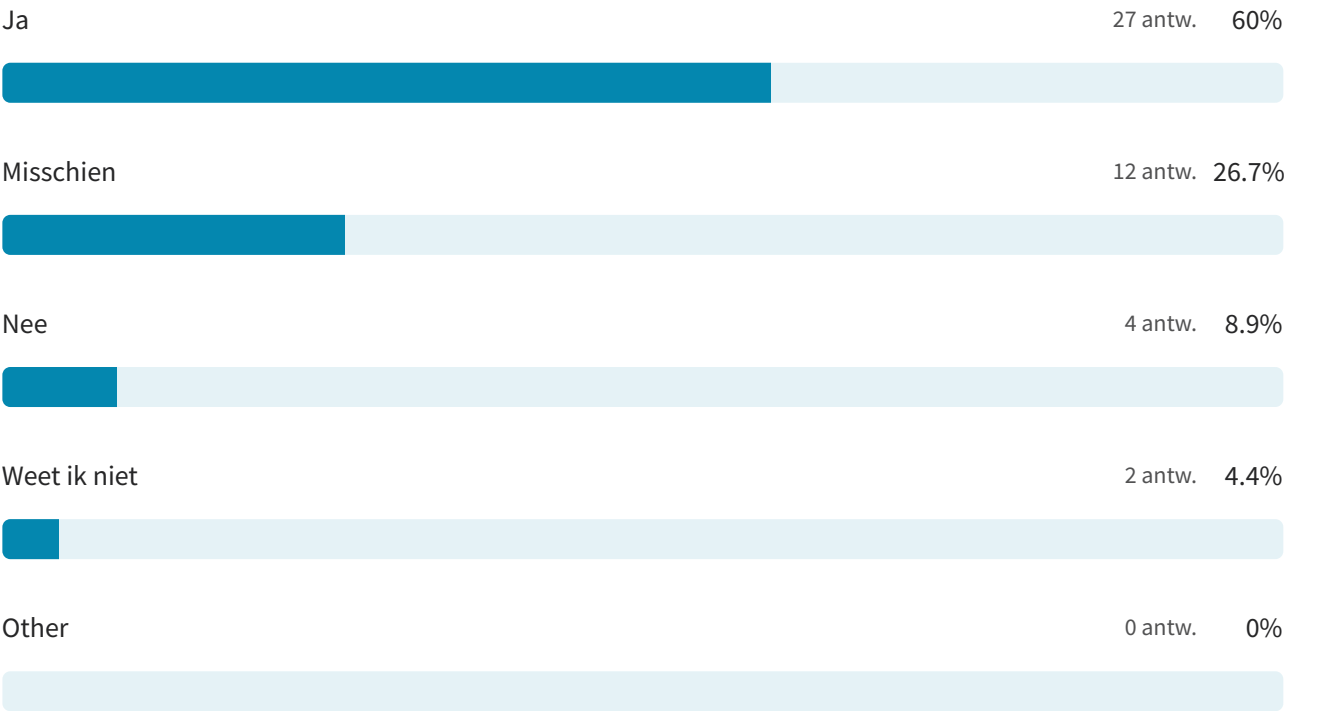
Hoe kan de gemeente u ondersteunen om klimaatmaatregelen te nemen?

43 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

Zou u eerder maatregelen nemen tegen de effecten van klimaatverandering als u subsidie de gemeente zou ontvangen bijvoorbeeld voor groene daken of gevels?

45 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

Van welke onderwerpen vindt u het belangrijk dat de gemeente hierin investeert?

45 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

Meer of bredere groenstroken (daar kan regenwater de grond in zakken of naartoe stromen tegen overlast van regenwater en droogte)

39 antw. 86.7%

Meer bomen (meer schaduw geeft verkoeling op zomerse dagen)

36 antw. 80%

Afkoppelen van regenwater (regenwater gaat dan niet naar het riool en de rioolwaterzuivering, maar in de bodem/ naar het grondwater)

22 antw. 48.9%

Meer oppervlaktewater (bijvoorbeeld vijvers of sloten)

19 antw. 42.2%

Subsidies voor het vasthouden van water op eigen terrein

16 antw. 35.6%

Weet ik niet

1 antw. 2.2%

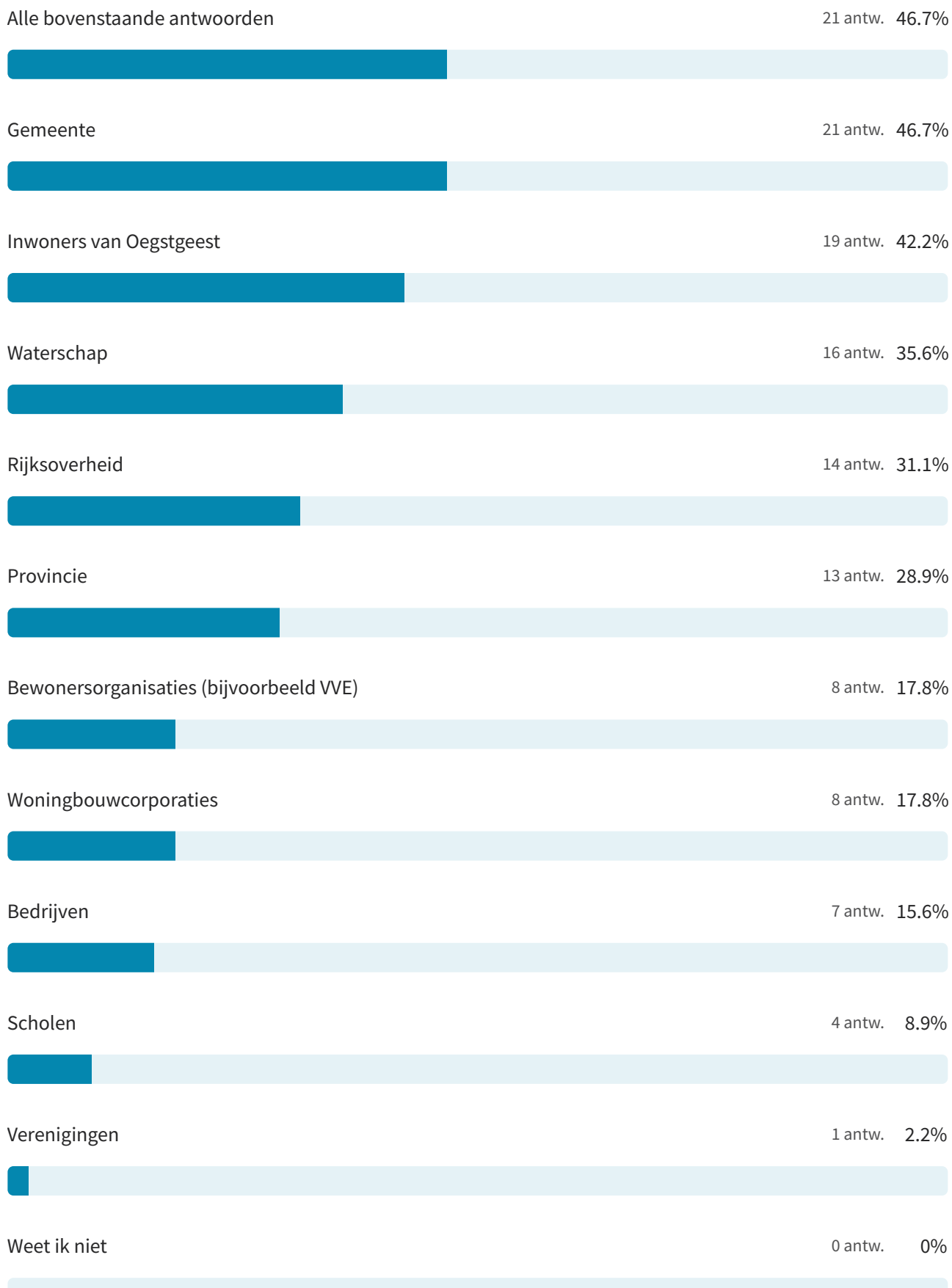
Ik vind dat de gemeente in deze onderwerpen zo min mogelijk moet investeren

0 antw. 0%

Wie is er volgens u als eerst aan zet om aan de slag te gaan met klimaatadaptatie?

45 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

Other

1 antw. 2.2%

Welke van de onderstaande websites kent u?

44 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

Geen van deze websites

25 antw. 56.8%

www.gagoedogstgeest.nl/

14 antw. 31.8%

‘Operatie Steenbreek’: www.steenbreek.nl

14 antw. 31.8%

Klimaat-effectatlas: <https://www.klimaat-effectatlas.nl/nl/>

7 antw. 15.9%

www.weetvanwater.nl

3 antw. 6.8%

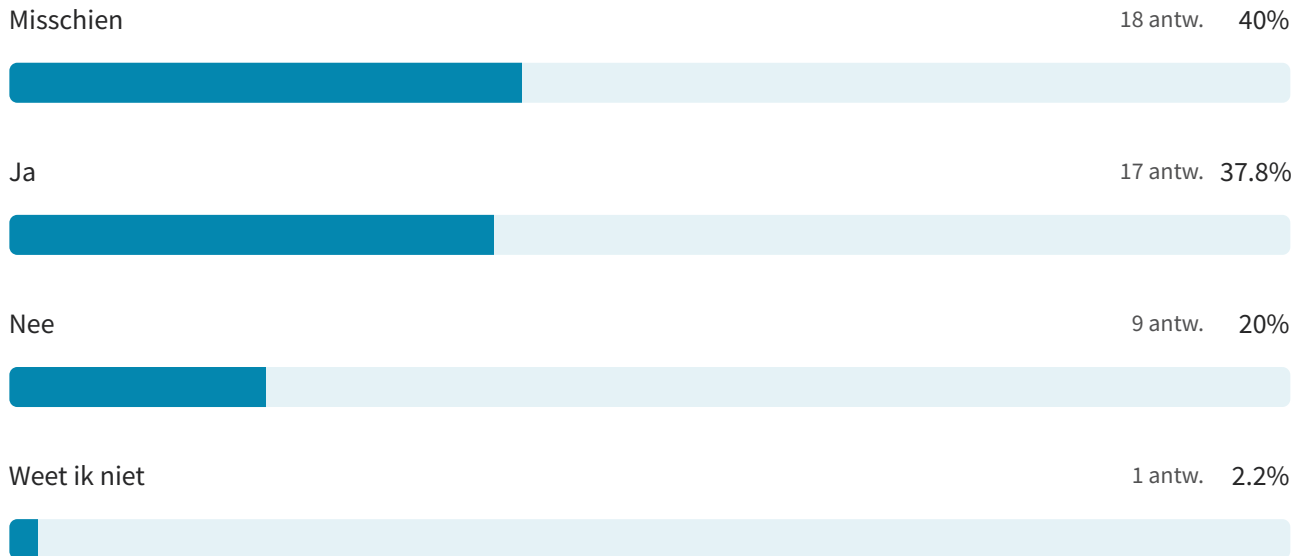
Other

0 antw. 0%

Met deze vragenlijst brengen we klimaatverandering en klimaatadaptatie onder de aandacht. Nodigt deze vragenlijst u uit om zelf aan de slag te gaan?

45 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

Waar zou u aan de slag willen gaan?

35 van 45 mensen hebben deze vraag beantwoord

